

Huishoudelijk Reglement Partij voor de Dieren

Met wijzigingen zoals vastgesteld op 21 november 2021 door het online congres.

Het huishoudelijk reglement bestaat uit een aantal hoofdstukken en bijlagen:

Hoofdstuk 1 – Algemeen

Hoofdstuk 2 – Leden

Hoofdstuk 3 – Congres

Hoofdstuk 4 – Partijbestuur

Hoofdstuk 5 – College van Advies

Hoofdstuk 6 – Afdelingen

Hoofdstuk 7 – Commissie van beroep

Hoofdstuk 8 – Financiën

Hoofdstuk 9 – Verkiezingen

Hoofdstuk 10 – Verenigbaarheid functies

Hoofdstuk 11 - Integriteit en gegevensbescherming

Bijlage 1 – Schenkingsregeling voor politieke vertegenwoordigers en bestuurders

Bijlage 2 – Regeling verenigbaarheid functies

Bijlage 3 – Gedragscode

Bijlage 4 – Meldregeling

Bijlage 5 – Klachtenregeling ongewenst gedrag

Op het congres van 28 november 2010 is besloten over de invulling van de hoofdstukken 1, 2, 3, 5 en 6.

Op het congres van 27 november 2011 is besloten over de invulling van de hoofdstukken 7 en 10, over de toevoeging van artikel 3.6 en over de regeling verenigbaarheid functies.

Op het congres van 7 april 2013 is besloten over de invulling van de hoofdstukken 8 en 9, en over een aanpassing van het reglement van beroep (hoofdstuk 7).

Op het congres van 24 november 2013 is besloten over de invulling van de schenkingsregeling voor politieke vertegenwoordigers (Bijlage 1).

Op het congres van 3 juni 2018 is besloten over de invulling van hoofdstuk 4 - Partijbestuur, het uitbreiden en wijzigen van Bijlage 1 en Bijlage 2, het schrappen van artikel 9.9 (over lijstverbindingen) en het doorvoeren van enkele wijzigen in de hoofdstukken 3, 5, 6, 7 en 9.

Op het congres van 26 januari 2020 is besloten over de invulling van het onderdeel kandidatuur artikel 4.2 lid 1 t/m 15 (hoofdstuk 4).

Op het congres van 19 juni 2021 is besloten over de invulling van hoofdstuk 3 – Congres: Artikel 3.2: lid 13, Artikel 3.3 en Artikel 3.5: lid 4, hoofdstuk 5 - College van advies: Artikel 5.1: lid 3 en 4, Artikel 5.2, hoofdstuk 7 - Commissie van beroep - toevoegen nieuw artikel Kandidaatstelling, Artikel 7.3: lid 1 en Artikel 7.6, hoofdstuk 10 – Verenigbaarheid functies: Artikel 10.2 en Artikel 10.3, Bijlage 2 – Regeling verenigbaarheid functies: Bijlage 2: Artikel 3.11 en het schema verenigbaarheid functies. Tevens is besloten hoofdstuk 11 – Integriteit - toe te voegen met de bijbehorende bijlagen Gedragscode, Meldregeling en Klachtenregeling ongewenst gedrag.

Op het congres van 21 november 2021 is besloten artikel 11.4 toe te voegen en de naam van hoofdstuk 11 te wijzigen.

Hieronder volgt het HHR zoals van kracht sinds het congres van 21 november 2021.

Hoofdstuk 1 - Algemeen

Artikel 1.1: Begrippen en definities

1. Dit reglement is het huishoudelijk reglement van de Partij voor de Dieren. Tenzij in dit reglement uitdrukkelijk wordt verwezen naar artikelen uit de statuten, hebben de hierin genoemde verwijzingen betrekking op het huishoudelijk reglement.
2. In dit reglement wordt verstaan onder “de statuten” de statuten van de Partij voor de Dieren.
3. In dit reglement wordt verstaan onder “de partij”, de Partij voor de Dieren als bedoeld in artikel 1 van de statuten.

Hoofdstuk 2 – Leden

Artikel 2.1: Aanvang lidmaatschap

1. Aanmelding voor het lidmaatschap geschiedt schriftelijk bij het partijbureau, of op de website van de Partij voor de Dieren via het online aanmeldingsformulier.
2. Het partijbestuur kan, voordat het beslist over toelating van een lid of een groep leden, een onderzoek instellen. Indien een onderzoek wordt ingesteld wordt dit meegedeeld aan het betreffende aspirant-lid. De beslissing omtrent toelating wordt binnen drie maanden na de aanmelding aan het aspirant lid meegedeeld. Een besluit tot niet-toelating wordt door het bestuur gemotiveerd.
3. Het lidmaatschap gaat in beginsel in op de registratiedatum van ontvangst van de aanmelding, mits de eerste contributiebetaling is voldaan binnen de gestelde termijn. Indien een onderzoek is ingesteld, gaat het lidmaatschap echter pas in op het tijdstip van het bestuursbesluit tot toelating. In dat geval wordt de termijn genoemd in art. 16, lid 1 van de statuten verkort met de tijd die is verstreken tussen aanmelding en beslissing tot toelating.
4. Indien het partijbestuur op grond van onderzoek besluit tot niet-toelating als lid, wordt eventueel al betaalde contributie gerestitueerd en wordt het lidmaatschap geacht niet te zijn ingegaan.

Artikel 2.2: Duur lidmaatschap

1. De duur van een lidmaatschapsjaar is twaalf maanden. In uitzondering hierop geldt dat bij aanmelding in de maand november het eerste lidmaatschapsjaar de duur van veertien maanden heeft, en bij aanmelding in de maand december het eerste lidmaatschapsjaar de duur van dertien maanden heeft.
2. Naast het lidmaatschap waarvoor een jaarlijkse contributie is verschuldigd, kent de Partij voor de Dieren ook een “lidmaatschap voor het leven”. Dit lidmaatschap is inhoudelijk geheel gelijk aan het lidmaatschap met een jaarlijkse contributie, met dien verstande dat door het lid slechts een eenmalige contributie is verschuldigd (welke hoger is dan de jaarlijkse contributie).

Artikel 2.3: Contributie

1. De contributies worden geïnd door het partijbureau onder de verantwoordelijkheid van de penningmeester van het partijbestuur. Het partijbureau zorgt ervoor dat de leden tijdig een verzoek tot betaling ontvangen en bij niet betaling ten minste eenmaal aan hun verplichting worden herinnerd.
2. De contributie voor enig lidmaatschapsjaar dient te zijn voldaan voor afloop van dat lidmaatschapsjaar, dan wel – bij een nieuw lidmaatschap - binnen twee maanden na aanmelding als lid.

Artikel 2.4: Opzegging en ontzetting

1. Het besluit van het partijbestuur tot opzegging als lid als bedoeld in art. 6, lid 3 van de statuten, en tot ontzetting als lid als bedoeld in art. 6, lid 4 van de statuten, dient onder vermelding van de gronden onverwijld, doch in elk geval binnen één maand aan het desbetreffende lid te worden bekendgemaakt.
2. Het besluit tot ontzetting wordt met bericht van ontvangst en onder vermelding van de beroepsmogelijkheid, aan de betrokkene bekendgemaakt.

Hoofdstuk 3 – Congres

Artikel 3.1: Congresvoorstellen

1. Een congresvoorstel is een voorstel aan het congres tot het nemen van een inhoudelijk besluit, dat als afzonderlijk agendapunt op het congres aan de orde wordt gesteld.
2. Congresvoorstellen kunnen worden ingediend door het partijbestuur en door een afdeling.
3. Voor congresvoorstellen van een afdeling is vereist dat deze in een afdelingsvergadering als bedoeld in artikel 6.3 zijn aangenomen. Een congresvoorstel van een afdeling dient tenminste 10 weken voor het congres bij het partijbestuur binnen te zijn gekomen. Het partijbestuur draagt zorg voor agendering, maar kan aan het congres voorstellen een dergelijk congresvoorstel niet, of op een later congres, in behandeling te nemen.
4. Het partijbestuur heeft het recht naar aanleiding van de discussie op het congres congresvoorstellen te formuleren en deze aan datzelfde congres ter besluitvorming voor te leggen. Hiervoor geldt als voorwaarde dat deze voorstellen een geagendeerd onderwerp betreffen.

Artikel 3.2: Amendementen

1. Een amendement is een voorstel aan het congres om een ingediend congresvoorstel niet aan te nemen in de vorm waarin dit is ingediend, maar in een gewijzigde vorm, zoals in het amendement omschreven.
2. Een lid kan amendementen indienen met betrekking tot een geagendeerd congresvoorstel.
3. Het partijbestuur heeft de bevoegdheid om een werkwijze te ontwikkelen voor het indienen en op het congres behandelen van amendementen. Deze werkwijze regelt onder andere:
  - het te gebruiken formulier om amendementen in te dienen;
  - het aantal inhoudelijke amendementen dat per lid kan worden ingediend;
  - het aantal woorden waarin het amendement en de toelichting worden geformuleerd.
4. Het partijbestuur besluit in welke van de drie volgende categorieën een ingediend amendement wordt ingedeeld:
  - a. Categorie 1: betreft amendementen die van ondergeschikte betekenis zijn, die kleine, niet inhoudelijke, veranderingen voorstellen of die zuiver redactioneel van aard zijn;
  - b. Categorie 2: betreft amendementen die wel op verschillen duiden, maar niet leiden tot herziening op hoofdpunten van het voorliggende congresvoorstel;
  - c. Categorie 3: betreft amendementen die beogen wezenlijke veranderingen aan te brengen in het voorliggende congresvoorstel.
5. Het partijbestuur kan twee of meer amendementen die een overeenkomstige strekking hebben samenvoegen tot één amendement.
6. Het partijbestuur publiceert de ingediende amendementen met de categorie-indeling, met zijn eventuele kanttekeningen en toelichting en met zijn voorstel tot overneming of tot verwerping.
7. Een indiener die zich niet kan vinden in de categorie-indeling kan daartegen bezwaar indienen op het congres. Het congres kan een amendement verplaatsen naar een andere categorie.
8. Alle amendementen behorend tot categorie 1 worden gebundeld en zonder discussie op het congres gezamenlijk in stemming gebracht overeenkomstig het voorstel van het partijbestuur.
9. De in categorie 2 ingedeelde amendementen met een positief advies van het partijbestuur worden gezamenlijk in stemming gebracht, zonder mondelinge toelichting. Het congres kan besluiten hiervan af te wijken. Een lid of het bestuur kan hiertoe op het congres een verzoek indienen.
10. De overige in categorie 2 ingedeelde amendementen komen afzonderlijk in stemming na (eventuele mondelinge) toelichting van het partijbestuur en (eventuele) mondelinge toelichting van de indiener.
11. De in categorie 3 ingedeelde amendementen komen afzonderlijk in stemming na (eventuele mondelinge) toelichting van de indiener en na eventuele discussie op het congres.
12. Mocht na het congres blijken dat een aangenomen amendement een (taalkundige of feitelijke) onjuistheid bevat dan kan het bestuur dit corrigeren.
13. Zodra de behandeling van een congresvoorstel is gestart kan de indiener van een amendement een zelf ingebracht amendement niet meer intrekken. De indiener kan wel aangeven dat diegene het niet langer ondersteunt.

Artikel 3.3: Moties

1. Een motie is een schriftelijk vastgelegde uitnodiging aan het congres, waarin het congres wordt opgeroepen zich uit te spreken over een verzoek aan een orgaan van de partij om iets te doen of juist na te laten. Een motie kan worden ingediend door een op het congres aanwezig lid of door het partijbestuur.
2. Het indienen van moties kan tot uiterlijk drie weken voorafgaande aan het congres bij het partijbestuur of - in het geval van spoedeisende of actuele moties ook na die tijd tevens schriftelijk staande de vergadering bij de voorzitter van de vergadering.
3. Een spoedeisende motie is een motie waarvan de behandeling niet kan wachten tot het volgende congres.
4. Een actuele motie is een motie waarvan het onderwerp van de motie drie weken voor het congres nog niet als bekend kan worden verondersteld - dat wil zeggen, dat zich een significant nieuw feit heeft voorgedaan, waar de motie een logisch gevolg van is.
5. Moties kunnen digitaal worden ingediend als de digitale weg daarvoor is opengesteld.
6. Moties die voorafgaand aan de vergadering zijn ingediend worden zoveel mogelijk tezamen met ingediende amendementen door het bestuur bekend gemaakt.
7. Moties die naar het oordeel van het partijbestuur de strekking van een amendement hebben, worden als amendement in behandeling genomen.
8. Voorstellen, moties en amendementen die op hetzelfde betrekking hebben, worden indien mogelijk gezamenlijk behandeld.
9. De voorzitter van de vergadering bepaalt of het ingediende stuk daadwerkelijk als motie kan worden behandeld. Indien dit het geval is, bepaalt de voorzitter vervolgens in overleg met het congres of, en zo ja gedurende welke duur, over de motie zal worden gedebatteerd. Voor behandeling is vereist dat de indiener van de motie ter vergadering aanwezig is.
10. Het partijbestuur stelt een model beschikbaar voor het indienen van moties.
11. De indiener van een motie is bevoegd op het partijcongres, gehoord de discussie, de motie te wijzigen dan wel in te trekken.

Artikel 3.4: Spreektijd

1. Alle op het congres aanwezige leden mogen aldaar het woord voeren als inspreker.
2. De verdeling van de beschikbare vergadertijd over de geagendeerde onderwerpen wordt op de congresagenda vermeld. Bij het vaststellen van de agenda kunnen voorstellen tot afwijking daarvan worden gedaan.
3. Nadat bij het betreffende agendapunt de inleidende sprekers aan het woord zijn geweest, inventariseert de voorzitter hoeveel sprekers er zijn en bepaalt de maximale spreektijd per inspreker.

Artikel 3.5: Tijdschema

1. Het partijbestuur bepaalt de datum van het congres (art. 13, lid 3 van de statuten).
2. In aanvulling op hetgeen is bepaald in art. 15, lid 2 van de statuten wordt zoveel mogelijk het volgende tijdschema gehanteerd:
  - a. twee maanden voor het congres wordt de oproepingsbrief verzonden. Dit gebeurt per post of, indien het lid daarmee heeft ingestemd door een e-mailadres aan de partij te verschaffen, per e-mail. In deze oproepingsbrief worden de congresdatum en de agendaonderwerpen, voor zover op dat moment mogelijk met toelichting, bekendgemaakt. Ook worden de wijze en termijn voor het aanmelden voor het congres vermeld;
  - b. de termijn voor het aanmelden voor het congres zal ten minste 1 week na de publicatie van de congresagenda en de congresvoorstellen liggen;
  - c. vier weken voor het congres worden de congresagenda en de congresvoorstellen gepubliceerd op een besloten deel van de website van de partij;
  - d. tot drie weken voor het congres kunnen amendementen worden ingediend;
  - e. uiterlijk 1 week voor het congres worden de ingediende amendementen bekend gemaakt door publicatie op een besloten deel van de website van de partij.

3. Indien van het in het vorige lid bepaalde tijdschema wordt afgeweken zal het partijbestuur dit met redenen omkleed vermelden in de oproepingsbrief en daarbij aangeven wat de te hanteren vervangende termijnen zijn.
4. Het partijbestuur kan voorafgaand aan het congres een (online) bijeenkomst organiseren teneinde de leden in staat te stellen onderling van gedachten te wisselen omtrent de ingediende en gepubliceerde amendementen, zoals bedoeld in lid 2. Alle leden die aangemeld zijn voor het congres, hebben toegang tot de bijeenkomst.

Artikel 3.6: Congresverslag

1. Het partijbestuur publiceert zo spoedig mogelijk na het congres op de website een impressie van het congres. Dit bestaat uit korte samenvattingen van de behandelde agendapunten.
2. Het conceptverslag van het congres is vanaf twee maanden na het congres voor de leden beschikbaar op een besloten deel van de website van de partij. Eventuele onjuistheden kunnen tot uiterlijk twee weken voor het eerstvolgende congres bij het partijbestuur worden gemeld. Het conceptverslag wordt definitief vastgesteld op het eerstvolgende congres.
3. Van het verhandelde op het congres wordt een volledige audio-opname gemaakt. Het partijbestuur draagt er zorg voor dat deze opname op het partijbureau wordt bewaard. De opname kan vanaf twee maanden na het congres door leden worden beluisterd op het partijbureau (op afspraak).

Hoofdstuk 4 - Partijbestuur

Artikel 4.1: Partijbestuur

1. De samenstelling van het partijbestuur, de benoeming van de leden en de taken en bevoegdheden van het partijbestuur zijn vastgelegd in de statuten, hoofdstuk 3, artikel 7 tot en met 11.
2. Onverminderd het bepaalde in de statuten, blijven bestuursleden in functie tot en met het eerste congres na het verstrijken van de periode van drie jaar.

Artikel 4.2: Kandidaatstelling

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van het invullen van een vacature voor een bestuurslid een specifiek functieprofiel op voor het te werven bestuurslid. Dit functieprofiel wordt gepubliceerd op de website van de partij en aan de leden kenbaar gemaakt.
2. Het functieprofiel bevat de eisen waaraan het bestuurslid moet voldoen.
3. Leden van de partij kunnen zich als kandidaat melden op de bij de publicatie van het functieprofiel vermelde wijze. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en de nadere informatie die bij de publicatie van het functieprofiel werd gevraagd. De aanmelding vindt uiterlijk plaats op de aanmelddatum die is vermeld bij de publicatie van het functieprofiel.
4. Een lid wordt toegelaten tot de sollicitatieprocedure indien het betreffende lid voldoende past in het functieprofiel, zulks ter beoordeling van de selectiecommissie. Indien er sprake is van het niet toelaten tot de sollicitatieprocedure, dan wordt dit tezamen met de beroepsmogelijkheid aan het lid meegedeeld. Een tot de procedure toegelaten lid kan zich op elk moment terugtrekken.
5. Wanneer een lid niet wordt toegelaten tot de sollicitatieprocedure, heeft deze het recht om binnen zeven dagen schriftelijk in beroep te gaan bij de commissie van beroep. Het instellen van beroep heeft geen opschortende werking inzake de werkzaamheden ten behoeve van de selectieprocedure voor nieuwe bestuursleden.
6. De selectiecommissie voor de voorzitter wordt samengesteld door het partijbestuur en bestaat uit twee bestuursleden, de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, en daarnaast tenminste uit een lid van het college van advies en een afdelingsbestuurder.
7. De selectiecommissie voor overige bestuursleden wordt samengesteld door het partijbestuur en bestaat uit twee bestuursleden en daarnaast tenminste uit twee afdelingsbestuurders en een raadslid provinciaal statenlid of waterschapsbestuurder.
8. De selectiecommissie werkt volgens een door het partijbestuur opgesteld protocol.
9. De selectiecommissie beoordeelt alle kandidaten die tot de sollicitatieprocedure zijn toegelaten op hun geschiktheid. Zij voert gesprekken met de kandidaten over hun kennis en vaardigheden, trekt

opgegeven referenties na en wint informatie in over de kandidaten. Een assessment en een integriteitsonderzoek kunnen onderdeel uitmaken van de selectieprocedure.

10. De commissie stelt alle kandidaten vertrouwelijk van haar oordeel op de hoogte.
11. De selectiecommissie brengt na afronding van de selectieprocedure en na afronding van betreffende procedures bij de commissie van beroep schriftelijk advies uit aan het partijbestuur.
12. Het partijbestuur doet vervolgens een niet bindende voordracht aan het congres.
13. Een lid dat is toegelaten tot de sollicitatieprocedure maar niet wordt voorgedragen door het partijbestuur kan binnen zeven dagen nadat de kandidaat hierover in kennis is gesteld gemotiveerd bij het bestuur aangeven zich tegenkandidaat te willen stellen op het congres.
14. Het partijbestuur stelt een schriftelijke verklaring op waarin zij motiveert waarom de betreffende kandidaat niet door het bestuur is voorgedragen en stelt het betreffende lid hiervan vertrouwelijk op de hoogte. Wanneer de tegenkandidaat zich hierop terugtrekt wordt niet overgegaan tot publicatie op een besloten deel van de website zoals beschreven in lid 15.
15. De motivatie van de tegenkandidaat en de motivatie van het partijbestuur worden zo snel mogelijk gezamenlijk gepubliceerd op een besloten deel van de website van de partij. Indien mogelijk gebeurt dit tezamen met de congresvoorstellen.

Hoofdstuk 5 – College van advies

Artikel 5.1: College van advies

1. Het college van advies heeft, onverminderd het bepaalde in de statuten, de taak en bevoegdheid om politiek inhoudelijke debatten te initiëren en te voeren.
2. Het college van advies wordt eens in de drie jaar gekozen door het congres, op basis van een voordracht van het partijbestuur. Onverminderd het bepaalde in de statuten, blijven leden in functie tot en met het eerste congres na het verstrijken van de periode van drie jaar.

Artikel 5.2: Kandidaatstelling

1. Het partijbestuur bepaalt, met inachtneming van het bepaalde in art. 12, lid 2 van de statuten, de omvang van het college van advies. Het partijbestuur werft en selecteert de aldus benodigde kandidaten voor het college uit de leden van de partij, op basis van een door het congres goedgekeurd profiel.
2. Leden van de partij kunnen zich als kandidaat melden op de bij de publicatie van het functieprofiel vermelde wijze. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en de nadere informatie die bij de publicatie van het functieprofiel werd gevraagd. De aanmelding vindt uiterlijk plaats op de aanmelddatum die is vermeld bij de publicatie van het functieprofiel.
3. Een lid wordt toegelaten tot de sollicitatieprocedure indien het betreffende lid voldoende past in het functieprofiel, zulks ter beoordeling van de selectiecommissie.
4. De voordracht voor het college van advies wordt gepubliceerd uiterlijk vier weken voor het congres waar de samenstelling wordt vastgesteld, dit conform art. 3.5, lid 2. Hierbij wordt ook de procedure voor aanmelding van tegenkandidaten gepubliceerd.
5. Leden die zich wel als kandidaat hebben aangemeld bij de wervingsprocedure, doch niet door het partijbestuur worden voorgedragen, kunnen zich als tegenkandidaat van één van de voorgedragen kandidaten verkiesbaar stellen op het congres.
6. Voor een plaats in het college van advies zijn kandidaat degenen die door het partijbestuur worden voorgesteld en degenen die zich volgens de procedure als tegenkandidaten van één van de voorgedragen kandidaten hebben gemeld.
7. Bij tegenkandidatuur vindt schriftelijke stemming of met een elektronisch communicatiemiddel plaats waarbij gekozen wordt tussen de voorgestelde kandidaat en de tegenkandidaat. Indien een tegenkandidaat verkozen wordt verklaard, is dat in plaats van degene die op die plaats is voorgesteld door het partijbestuur.
8. Over de samenstelling van het college van advies wordt in een keer gestemd, nadat is gestemd over tegenkandidaten.

Hoofdstuk 6 – Afdelingen

Artikel 6.1: Afdelingsbestuur

1. Het afdelingsbestuur bestaat uit ten minste drie en ten hoogste zeven leden. Het aantal wordt vastgesteld door de afdelingsvergadering, op voorstel van het afdelingsbestuur.
2. De leden van het afdelingsbestuur worden door de afdelingsvergadering benoemd uit de leden die tot de afdeling behoren. Het afdelingsbestuur doet daartoe een niet bindende voordracht. Leden die niet door het afdelingsbestuur worden voorgedragen kunnen zich als tegenkandidaat stellen. De voorzitter, de secretaris en de penningmeester worden in functie benoemd. De overige functies worden door de leden van het afdelingsbestuur onderling verdeeld. Voor de benoeming van het eerste afdelingsbestuur geldt de procedure als bepaald in artikel 18, lid 3 van de statuten.
3. Het lidmaatschap van het afdelingsbestuur is onverenigbaar met het lidmaatschap van enige andere politieke partij.
4. De leden van het afdelingsbestuur worden benoemd voor een periode van drie jaren en kunnen na afloop van hun zittingstermijn worden herbenoemd. De leden blijven in functie tot en met de eerste afdelingsvergadering na het verstrijken van de periode van drie jaar.
5. Het lidmaatschap van het afdelingsbestuur eindigt door overlijden, ontslag, bedanken, door het verstrijken van de duur van de (her)benoeming en wanneer het lidmaatschap van de partij eindigt.
6. In een tussentijdse vacature in het afdelingsbestuur wordt zo mogelijk op de eerstvolgende afdelingsvergadering voorzien. Het afdelingsbestuur is bevoegd voorafgaand daaraan tijdelijk uit de leden die tot de afdeling behoren in vacatures te voorzien.
7. Een lid van het afdelingsbestuur kan door het partijbestuur worden geschorst. Een schorsing kan worden opgelegd voor ten hoogste drie maanden. Behalve wanneer de schorsing eindigt door een besluit tot ontslag of bedanken, eindigt schorsing door tijdsverloop, of eerder door een besluit van het partijbestuur tot opheffing van de schorsing.
8. Een lid van het afdelingsbestuur kan te allen tijde door de afdelingsvergadering worden ontslagen. De afdelingsvergadering neemt haar besluit niet eerder dan nadat het desbetreffende lid van het afdelingsbestuur door de afdelingsvergadering is gehoord, althans hiertoe in de gelegenheid is gesteld.
9. Het partijbestuur is gerechtigd het bestuur van een afdeling tijdelijk over te nemen indien het zittende bestuur niet langer functioneert. Het partijbestuur draagt er in dat geval zorg voor dat er zo spoedig mogelijk een adequate oplossing gerealiseerd wordt.

Artikel 6.2: Taken en bevoegdheden afdelingsbestuur

1. Het afdelingsbestuur heeft de taak en bevoegdheid om eigen activiteiten te organiseren binnen zijn afdeling. Deze activiteiten zijn gericht op het werven van nieuwe leden, op het versterken van de ledenbinding, op politieke vorming van leden, op het ondersteunen en uitvoeren van verkiezingscampagnes, of op het ondersteunen van de fracties in Provinciale Staten, Gemeenteraden en Waterschappen.
2. Het afdelingsbestuur is bevoegd om invulling te geven aan de taken van de afdeling met betrekking tot de werving en selectie van kandidaten voor de verkiezingslijsten en het opstellen van de verkiezingsprogramma's voor de Provinciale-, Gemeenteraads- en Waterschapsverkiezingen.
3. Het afdelingsbestuur is bevoegd om regionale of lokale werkgroepen in te stellen en op te heffen. In een werkgroep zijn leden van de afdeling regionaal of lokaal georganiseerd om activiteiten van de afdeling uit te voeren. De organisatie en de activiteiten van een werkgroep vallen onder de verantwoordelijkheid van het afdelingsbestuur.
4. Het afdelingsbestuur is bevoegd om, op eigen initiatief of op verzoek of voorstel van een lid van de afdeling, een concept congresvoorstel op te stellen en voor te leggen aan de afdelingsvergadering.
5. Het afdelingsbestuur is verantwoordelijk voor de besteding en verantwoording van de aan de afdeling toebedeelde financiële middelen, en stuurt jaarlijks een door de afdelingsvergadering vastgestelde jaarrapportage inclusief een financiële verantwoording aan het partijbureau. Het afdelingsbestuur volgt daarbij de praktische handreikingen zoals zijn vastgelegd in het handboek voor de afdelingen van de partij.

Artikel 6.3: Afdelingsvergadering

1. De afdelingsvergadering bestaat uit alle stemgerechtigde leden die tot de afdeling behoren die ter vergadering aanwezig zijn.
2. De afdelingsvergadering komt ten minste eenmaal per jaar bijeen. Behoudens dringende redenen wordt de jaarlijkse afdelingsvergadering gehouden in de maand maart, april, mei of juni. De datum van de afdelingsvergadering mag niet samenvallen met de datum van een congres van de partij.
3. De afdelingsvergadering wordt uitgeschreven door het afdelingsbestuur. Het afdelingsbestuur stelt het onderwerp of de onderwerpen van de afdelingsvergadering vast en bepaalt de datum en de plaats van de afdelingsvergadering.
4. Op verzoek van ten minste een tiende van de stemgerechtigde leden die tot de afdeling behoren, dient het afdelingsbestuur een buitengewone afdelingsvergadering bijeen te roepen. Deze afdelingsvergadering dient binnen vier weken plaats te vinden na ontvangst van het schriftelijk verzoek.
5. Het partijbestuur is ook bevoegd tot het uitschrijven van een afdelingsvergadering en bepaalt in dat geval de datum en de plaats van de afdelingsvergadering en de aldaar te behandelen onderwerpen. Het partijbestuur voorziet in dat geval tevens in een voorzitter van de vergadering.
6. Voor het bijeenroepen van de afdelingsvergadering wordt aan alle onder de afdeling ressorterende leden een oproepingsbrief verzonden die per post of, indien het lid daarmee heeft ingestemd door een e-mailadres aan de partij te verschaffen, per e-mail wordt verzonden. Tezamen met de oproepingsbrief worden de agenda en overige vergaderstukken verzonden. Indien een verkiezing van leden van het afdelingsbestuur of van de kascontrolecommissie staat geagendeerd worden tezamen met de oproepingsbrief de namen van de voorgedragen kandidaten bekend gemaakt, alsmede de procedure voor het stellen van tegenkandidaten. De oproeping geschiedt op een termijn van tenminste een maand.
7. De leden hebben toegang tot en stemrecht op de afdelingsvergadering vanaf drie maanden nadat zij van het partijbestuur de bevestiging hebben ontvangen dat zij als lid zijn geregistreerd.
8. Een op de afdelingsvergadering aanwezig stemgerechtigd lid kan tijdens de vergadering een amendement indienen met betrekking tot geagendeerde voorstellen. Ook kan een aanwezig lid een motie indienen waarin de afdelingsvergadering wordt opgeroepen zich uit te spreken over een verzoek aan het afdelingsbestuur om iets te doen of juist na te laten

Artikel 6.4: Taken en bevoegdheden van de afdelingsvergadering

1. De afdelingsvergadering beoordeelt aan de hand van een schriftelijk jaarverslag en activiteitenplan het gevoerde en te voeren beleid van het afdelingsbestuur.
2. De afdelingsvergadering beoordeelt aan de hand van schriftelijke verslagen het gevoerde beleid van de fracties in Provinciale Staten, Gemeenteraden en Waterschapsbesturen die binnen de afdeling actief zijn.
3. De afdelingsvergadering kiest de leden van het afdelingsbestuur, voor zover er vacatures zijn en/of de zittingstermijn van de zittende bestuursleden is verstreken.
4. De afdelingsvergadering beslist op voorstel van het afdelingsbestuur over het indienen van congresvoorstellen door de afdeling.
5. De afdelingsvergadering benoemt jaarlijks een kascontrolecommissie van minimaal twee leden, die geen deel mogen uitmaken van het afdelingsbestuur. De kascontrolecommissie onderzoekt de financiële rapportage van de afdeling en brengt hiervan verslag uit aan de afdelingsvergadering.
6. De afdelingsvergadering stelt, mede aan de hand van het verslag van de kascontrolecommissie, de financiële rapportage van het voorgaande boekjaar van de afdeling vast.

Hoofdstuk 7 – Commissie van beroep

Artikel 7.1: Reglement van beroep

1. De artikelen 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6 en 7.7 gelden als reglement van beroep zoals bedoeld in art. 19, lid 6 van de statuten.

Artikel 7.2: Commissie van beroep

1. De commissie van beroep bestaat uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden. Het aantal wordt vastgesteld door het congres, op voorstel van het partijbestuur.
2. De leden van de commissie van beroep worden door het congres uit de leden benoemd. Het partijbestuur doet daartoe een niet bindende voordracht.
3. Het lidmaatschap van de commissie van beroep is onverenigbaar met het lidmaatschap van het partijbestuur en met een betaalde functie binnen de partij.
4. De leden van de commissie van beroep worden benoemd voor een periode van drie jaren en kunnen na afloop van hun zittingstermijn worden herbenoemd. De leden blijven in functie tot en met het eerste congres na het verstrijken van de periode van drie jaar.
5. Het lidmaatschap van de commissie van beroep eindigt door ontslag, bedanken, door het verstrijken van de duur van de (her)benoeming en wanneer het lidmaatschap van de partij eindigt.
6. In een tussentijdse vacature in de commissie van beroep wordt zo mogelijk door het eerstvolgende congres voorzien. Het partijbestuur is bevoegd voorafgaand daaraan tijdelijk uit de leden in vacatures te voorzien.

Artikel 7.3: Kandidaatstelling

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van het invullen van een vacature voor een lid van de commissie van beroep een functieprofiel op. Dit functieprofiel wordt gepubliceerd op de website van de partij en aan de leden kenbaar gemaakt.
2. Het functieprofiel bevat de eisen waaraan een lid van de commissie van beroep moet voldoen.
3. Leden van de partij kunnen zich als kandidaat melden op de bij de publicatie van het functieprofiel vermelde wijze. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en de nadere informatie die bij de publicatie van het functieprofiel werd gevraagd. De aanmelding vindt uiterlijk plaats op de aanmelddatum die is vermeld bij de publicatie van het functieprofiel.
4. Een lid wordt toegelaten tot de sollicitatieprocedure indien het betreffende lid voldoende past in het functieprofiel, zulks ter beoordeling van de selectiecommissie
5. De selectiecommissie wordt samengesteld door het partijbestuur en bestaat uit tenminste drie personen onder wie tenminste een bestuurslid en tenminste een lid van de commissie van beroep.
6. De selectiecommissie werkt volgens een door het partijbestuur opgesteld protocol.
7. De selectiecommissie beoordeelt alle kandidaten die tot de sollicitatieprocedure zijn toegelaten op hun geschiktheid. Zij voert gesprekken met de kandidaten over hun kennis en vaardigheden, trekt opgegeven referenties na en wint informatie in over de kandidaten. Een assessment kan, en een integriteitsonderzoek zal, onderdeel uitmaken van de selectieprocedure.
8. De commissie stelt alle kandidaten vertrouwelijk van haar oordeel op de hoogte.
9. De selectiecommissie brengt na afronding van de selectieprocedure schriftelijk advies uit aan het partijbestuur.
10. Het partijbestuur doet vervolgens een niet bindende voordracht aan het congres.
11. Een lid dat is toegelaten tot de sollicitatieprocedure maar niet wordt voorgedragen door het partijbestuur kan binnen zeven dagen nadat de kandidaat hierover in kennis is gesteld gemotiveerd bij het bestuur aangeven zich tegenkandidaat te willen stellen op het congres.
12. Het partijbestuur stelt een schriftelijke verklaring op waarin zij motiveert waarom de betreffende kandidaat niet door het bestuur is voorgedragen en stelt het betreffende lid hiervan vertrouwelijk op de hoogte. Wanneer de tegenkandidaat zich hierop terugtrekt wordt niet overgegaan tot publicatie op een besloten deel van de website zoals beschreven in lid 13.
13. De motivatie van de tegenkandidaat en de motivatie van het partijbestuur worden zo snel mogelijk gezamenlijk gepubliceerd op een besloten deel van de website van de partij.

Artikel 7.4: Bevoegdheden commissie van beroep

1. De commissie van beroep oordeelt op verzoek van het betrokken lid, hierna te noemen "appellant", over een besluit van het partijbestuur tot ontzetting uit het lidmaatschap (art. 19, lid 6 van de statuten), dan wel over een besluit van het partijbestuur tot het niet toelaten van een lid tot de kandidaatstellingsprocedure (art. 9.5, lid 6), dan wel over het niet toelaten van een lid tot de sollicitatieprocedure voor bestuurslid (artikel 4.2. lid 4).

2. Wanneer er sprake is van een relatie tussen de appellant en een lid van de commissie van beroep, waardoor de onpartijdigheid of onafhankelijkheid van dit commissielid in twijfel kan worden getrokken, neemt het betrokken commissielid geen deel aan de behandeling van het beroep.
3. De commissie van beroep is bevoegd te oordelen over de ontvankelijkheid van een ingesteld beroep.
4. Wanneer het beroep ontvankelijk is, zal de commissie van beroep het besluit in kwestie volledig toetsen. Dit betekent dat de commissie kijkt of de procedures juist zijn toegepast en tevens de inhoud van het besluit beoordeelt.
5. Met inachtneming van hetgeen in dit reglement van beroep is bepaald, regelt de commissie van beroep zelf haar werkwijze.

Artikel 7.5: Het instellen van beroep inzake ontzetting uit het lidmaatschap

1. Appellant dient aan de commissie van beroep, per adres aan het partijbureau, per aangetekende brief kennis te geven van aantekenen van beroep. Deze kennisgeving moet worden gedaan binnen dertig dagen nadat het besluit tot ontzetting uit het lidmaatschap aan appellant ter kennis is gebracht.
2. Tegelijk met de kennisgeving of zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 14 dagen daarna, zendt appellant een met redenen omkleed beroepschrift aan de commissie van beroep.
3. De secretaris van de commissie van beroep bevestigt de appellant de ontvangst van de kennisgeving, respectievelijk het beroepschrift.
4. De voorzitter van de commissie van beroep stelt het partijbestuur van het ingestelde beroep op de hoogte en zendt het partijbestuur een afschrift van de kennisgeving en van het beroepschrift.

Artikel 7.6: De behandeling van het beroep inzake ontzetting uit het lidmaatschap

1. De behandeling van het beroep vindt plaats in besloten zitting en is vertrouwelijk.
2. De voorzitter van de commissie van beroep bepaalt zo spoedig mogelijk na het vragen van de verhinderdata aan appellant en partijbestuur, in overleg met de secretaris en de overige leden van de commissie, plaats, dag en tijdstip van de zitting. De secretaris informeert de partijen over de datum waarop het beroep zal worden behandeld.
3. De commissie van beroep zal tijdens de zitting beide partijen horen.
4. Beide partijen mogen voorafgaande aan de zitting aanvullende informatie verstrekken. Deze aanvullende informatie moet zodanig tijdig beschikbaar zijn dat de andere partij in de gelegenheid is daarop desgewenst voor de zitting schriftelijk te reageren. Informatie die door de ene partij aan de commissie van beroep wordt verstrekt, wordt door de commissie ook verstrekt aan de andere partij.
5. Zo nodig kan de commissie van beroep besluiten tot het houden van een nadere zitting.
6. De commissie van beroep is verplicht op het beroep te beslissen binnen zes weken na de dag waarop de behandeling van het beroep is aangevangen. De commissie is bevoegd om deze termijn eenmaal met een termijn van zes weken te verlengen. De voorzitter van de commissie van beroep doet hiervan schriftelijk mededeling aan partijen, met vermelding van de redenen tot verlenging.
7. De commissie van beroep spreekt uit of het beroep gegrond of ongegrond is. Indien het beroep gegrond wordt verklaard, verwijst de commissie de kwestie terug naar het partijbestuur. Het partijbestuur zal dan een nieuw besluit nemen, waarbij zij vanzelfsprekend de uitspraak van de commissie ter harte neemt.
8. De commissie van beroep beslist bij meerderheid van stemmen. Indien de stemmen in de commissie van beroep staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
9. De uitspraak van de commissie van beroep wordt schriftelijk en gemotiveerd vastgelegd en door de leden van de commissie ondertekend. Indien een lid niet in staat is te tekenen wordt daarvan onder vermelding van de reden mededeling gedaan in de uitspraak. Een afschrift van de uitspraak wordt door de secretaris aan elk der partijen verzonden. De secretaris draagt er zorg voor dat de partijen binnen twee weken na de uitspraak daarover kunnen beschikken.
10. De uitspraak van de commissie van beroep is vertrouwelijk. Deze vertrouwelijkheid wordt alleen opgeheven indien appellant en het partijbestuur daarover overeenstemming hebben bereikt.

Artikel 7.7: Instellen en behandeling van een beroep inzake niet toelating tot de kandidaatstellingsprocedure of sollicitatieprocedure

1. Appellant dient aan de commissie van beroep, per adres aan het partijbureau, per aangetekende brief kennis te geven van aantekenen van beroep. Deze kennisgeving moet worden gedaan binnen zeven

dagen nadat het besluit tot niet toelating tot de kandidaatstellingsprocedure of sollicitatieprocedure aan appellant ter kennis is gebracht.

2. De commissie van beroep kan een nadere schriftelijke motivering vragen aan het partijbestuur of het betrokken lid dan wel hen oproepen om gehoord te worden.
3. De commissie van beroep toetst of het partijbestuur in redelijkheid tot zijn besluit heeft kunnen komen.
4. De commissie van beroep doet uitspraak binnen veertien dagen na de ontvangst van het beroepschrift. Deze uitspraak wordt het betrokken lid onverwijld meegedeeld. De uitspraak is bindend en vertrouwelijk.
5. Indien het beroep gegrond wordt verklaard, wordt de kandidatuur van het betrokken lid direct in de kandidaatstellingsprocedure of sollicitatieprocedure betrokken. Het lid wordt alsnog op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatst of krijgt toegang tot de procedure waarin men zich kan aanmelden als tegenkandidaat.

Hoofdstuk 8 – Financiën

Artikel 8.1: Geldmiddelen

1. Contributies, giften, donaties, subsidies en andere inkomsten worden geïnd door het partijbureau onder verantwoordelijkheid van de penningmeester van het partijbestuur.
2. Het partijbestuur draagt jaarlijks zorg voor het opstellen van de begroting, uiterlijk in oktober van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar. De begroting wordt op het eerst daaropvolgende congres ter goedkeuring aan het congres voorgelegd.
3. Het partijbureau houdt een registratie bij van giften aan de partij. Ten aanzien van het openbaar maken van ontvangen giften hanteert de partij de wettelijke voorschriften en grensbedragen. Bijdragen die de partij in een kalenderjaar van een gever heeft ontvangen en die in totaal onder de in de wet gestelde grens blijven, worden niet openbaar gemaakt.
4. Over het gevoerde financiële beleid legt het partijbestuur jaarlijks verantwoording af aan het congres aan de hand van een door de accountant goedgekeurde jaarrekening (art. 24 van de statuten).

Artikel 8.2: Afdelingen

1. Het partijbestuur stelt voor elke afdeling een jaarbudget beschikbaar.
2. In aanvulling op het jaarbudget kan een afdelingsbestuur extra budget aanvragen op basis van in te dienen projectbegrotingen. De directeur van het partijbureau beslist over toekenning van extra budget met inachtneming van het totale jaarbudget voor alle afdelingen gezamenlijk en rapporteert hierover aan het partijbestuur, conform art. 20, lid 3 van de statuten.
3. Over de verantwoording van het ontvangen jaarbudget en aanvullende projectbudgetten doet het afdelingsbestuur jaarlijks verslag aan de penningmeester van het partijbestuur.

Artikel 8.3: Reserveringen

1. Uit het eigen vermogen van de partij wordt een reservering aangehouden om zeker te stellen dat de partij aan haar verplichtingen kan voldoen. Het partijbestuur bepaalt de gewenste omvang van deze continuïteitsreserve.
2. De partij kent daarnaast een reservering voor toekomstige verkiezingscampagnes. De stand van deze bestemmingsreserve per einde boekjaar wordt jaarlijks aan het congres gepresenteerd als onderdeel van de jaarrekening.

Artikel 8.4: Schenkingsregeling

1. De partij kent een schenkingsregeling voor politieke vertegenwoordigers en bestuurders.
2. De schenkingsregeling maakt duidelijk wat er in financiële zin van de politieke vertegenwoordigers en bestuurders van de Partij voor de Dieren wordt verwacht.
3. De schenkingsregeling wordt door het congres vastgesteld op voorstel van het partijbestuur.

Hoofdstuk 9 – Verkiezingen

Artikel 9.1: Toepasselijkheid

1. Dit hoofdstuk is van toepassing op de verkiezingen van de gemeenteraden, de waterschapsbesturen, de Provinciale Staten, de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement.
2. Voor de verantwoordelijkheden die in dit hoofdstuk zijn toegekend aan het afdelingsbestuur geldt dat, indien in een betreffende provincie geen afdeling is ingesteld, deze verantwoordelijkheden bij het partijbestuur liggen.
3. Voor de verkiezingen van de waterschapsbesturen geldt dat indien een waterschap in twee of meer provincies ligt, dan het afdelingsbestuur leidend is van de provincie waarbinnen de hoofdzetel van het waterschap ligt.

Artikel 9.2: Voorbereiding deelname verkiezingen

1. Het partijbestuur beslist over deelname van de partij aan verkiezingen.
2. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor het geheel van activiteiten om deel te nemen aan de verkiezingen, zoals de kandidaatstellingsprocedure, het opstellen van een verkiezingsprogramma en het voeren van campagne.
3. Het partijbestuur stelt een planningsschema op voor de activiteiten in de aanloop naar de verkiezingen met de daarbij geldende termijnen en tijdstippen en publiceert dit uiterlijk twaalf maanden voor het congres waar de kandidatenlijst(en) worden vastgesteld. In geval van vervroegde verkiezingen mag van de hier gestelde publicatietermijn worden afgeweken.
4. Het planningsschema bevat in ieder geval:
  - a. de uiterste datum waarop de profielschets moet zijn gepubliceerd;
  - b. de uiterste datum waarop de leden zich kunnen aanmelden voor een plaats op de kandidatenlijst;
  - c. de datum waarop het congres het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst(en) vaststelt.

Artikel 9.3: Verkiezingsprogramma

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het ontwerpverkiezingsprogramma.
2. Het partijbestuur kan het opstellen van het ontwerpverkiezingsprogramma delegeren aan een programmacommissie die door het partijbestuur wordt samengesteld.
3. Het congres stelt het verkiezingsprogramma vast voor de verkiezingen van Tweede Kamer en Europees Parlement en een basisverkiezingsprogramma voor de verkiezingen van de Provinciale Staten, gemeenteraden en waterschapsbesturen.
4. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten, gemeenteraden en waterschapsbesturen is het betreffende afdelingsbestuur verantwoordelijk voor de totstandkoming van het ontwerp voor de regionale of lokale aanvulling van het basisverkiezingsprogramma. De regionale of lokale invulling van het basisverkiezingsprogramma wordt vastgesteld door het partijbestuur.

Artikel 9.4: Opstellen ontwerp kandidatenlijst

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst(en).
2. Het partijbestuur kan het opstellen van een ontwerp kandidatenlijst delegeren aan een kandidatencommissie die door het partijbestuur wordt samengesteld.
3. Voor verkiezingen voor Provinciale Staten, gemeenteraden of waterschapsbesturen wordt de kandidatencommissie per provincie uitgebreid met een of meer leden uit de betreffende provincie. Op verzoek van het partijbestuur doet het betreffende afdelingsbestuur een voordracht voor deze regionale uitbreiding van de kandidatencommissie.
4. Het partijbestuur beschrijft in een opdracht aan de kandidatencommissie voor welke verkiezingen een ontwerp kandidatenlijst moet worden opgesteld en wat het gewenste tijdschema is. In de opdracht kunnen ook nadere eisen gesteld worden aan de samenstelling van de ontwerp kandidatenlijst, zoals met betrekking tot de diversiteit, regionale spreiding of de invulling van een of meerdere specifieke plaatsen op de lijst.
5. De kandidatencommissie doet haar werk volgens een door het partijbestuur opgesteld protocol. In dit protocol worden de werkwijze, vertrouwelijkheid, verslaglegging en woordvoering van de kandidatencommissie vastgelegd.

Artikel 9.5: Kandidaatstelling

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van de verkiezingen een profielschets op voor de te werven (kandidaat-)vertegenwoordigers. Deze profielschets wordt gepubliceerd uiterlijk op de datum die is opgenomen in het in art. 9.2, lid 3 genoemde planningsschema.
2. De profielschets bevat een advies over de gewenste samenstelling van de ontwerp kandidatenlijst en de eisen waaraan de afzonderlijke potentiële kandidaten moeten voldoen. In deze profielschets kan apart aandacht besteed worden aan de eisen die worden gesteld aan de lijsttrekker.
3. Leden van de partij kunnen zich als kandidaat aanmelden op het bij de publicatie van de profielschets vermelde contactadres. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en andere informatie die bij de publicatie van de profielschets werd gevraagd. Deze aanmelding dient plaats te vinden uiterlijk op de uiterste aanmelddatum die is opgenomen in het in art. 9.2, lid 3 genoemde planningsschema.
4. Het partijbestuur of de kandidatencommissie kan een lid dat zich niet heeft aangemeld als kandidaat benaderen met het verzoek zich alsnog aan te melden. Hierop is de uiterste aanmelddatum die is opgenomen in het in art. 9.2, lid 3 genoemde planningsschema niet van toepassing.
5. Door of namens het partijbestuur kan aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd. Verder wordt van kandidaten verwacht dat zij de in art. 8.4, lid 1 genoemde schenkingsregeling voor politieke vertegenwoordigers en bestuurders onderschrijven.
6. Het partijbestuur kan een lid de toegang tot de kandidaatstellingsprocedure weigeren als dat lid duidelijk niet past in de vastgestelde profielschets of als te verwachten is dat het toelaten van deze kandidaat de partij schade zal toebrengen. Dit wordt het lid minstens vijf weken voor de vaststelling van de kandidatenlijst schriftelijk bericht. Hierbij wordt hem de beroepsmogelijkheid meegedeeld.
7. Wanneer een kandidaat niet (meer) wordt toegelaten tot de kandidaatstellingsprocedure, heeft deze het recht om binnen zeven dagen schriftelijk in beroep te gaan bij de commissie van beroep. Het instellen van beroep heeft geen opschortende werking inzake de werkzaamheden ten behoeve van het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst.

Artikel 9.6: Ledenraadpleging lijsttrekker

1. Om een lijsttrekker aan te wijzen voor de Tweede Kamerverkiezingen kan het partijbestuur een ledenraadpleging houden. Deze ledenraadpleging wordt op een zodanig tijdstip gehouden dat de uitslag bekend is voordat de ontwerp kandidatenlijst wordt vastgesteld door het partijbestuur.
2. Kandidaat-lijsttrekkers zijn de leden die op de functie van lijsttrekker hebben gesolliciteerd en door het partijbestuur als voldoende geschikt zijn beoordeeld aan de hand van het lijsttrekkersprofiel.
3. De ledenraadpleging kan alleen doorgang vinden indien minstens twee kandidaten beschikbaar zijn die voldoende geschikt zijn. Indien meer dan drie kandidaten beschikbaar zijn die voldoende geschikt zijn, wordt de toelating tot de ledenraadpleging beperkt tot de drie meest geschikte kandidaten, dit naar het oordeel van het partijbestuur. Het partijbestuur kan een voorkeur voor een van de kandidaten uitspreken.
4. Indien een ledenraadpleging wordt gehouden met drie kandidaten wordt de uitslag bepaald door middel van een stemming waarbij de deelnemende leden een voorkeursvolgorde aangeven. Bij een dergelijke stemming dienen de deelnemende leden uit de beschikbare kandidaten een eerste voorkeur en een tweede voorkeur op te geven. Stemmen waarbij niet zowel een eerste als een tweede voorkeur is gegeven zijn ongeldig.
5. Bij het bepalen van de uitslag wordt eerst geteld hoeveel stemmen van eerste voorkeur elke kandidaat op zich heeft verenigd. Indien een kandidaat daarbij een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd, is de kandidaat verkozen. Indien geen van de kandidaten bij het opmaken van de uitslag een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen van eerste voorkeur op zich heeft verenigd, valt de kandidaat met de minste stemmen af. Voor de geldig uitgebrachte stemmen waarbij de voorkeurskandidaat afvalt, treedt de tweede voorkeur in de plaats van de eerste voorkeur. De kandidaat die in deze nieuwe situatie een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd, is verkozen.
6. De ledenraadpleging heeft geen betekenis als het aantal geldig uitgebrachte stemmen minder is dan 25% van het aantal leden dat aan de ledenraadpleging kon deelnemen.

7. De kandidaat-lijsttrekker die op grond van de ledenraadpleging is verkozen is de beoogd lijsttrekker. De beoogd lijsttrekker wordt door het partijbestuur geplaatst op de eerste plaats van de ontwerp-kandidatenlijst.
8. Het congres kan een andere kandidaat dan de beoogd lijsttrekker uitsluitend op de eerste plaats van de kandidatenlijst plaatsen indien deze minstens tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt.

Artikel 9.7: Publicatie ontwerp-kandidatenlijst en procedure tegenkandidaten

1. De ontwerp-kandidatenlijst wordt gepubliceerd uiterlijk vier weken voor het congres waar de kandidatenlijst wordt vastgesteld, dit conform art. 3.5, lid 2. Hierbij wordt ook de procedure voor aanmelding van tegenkandidaten gepubliceerd.
2. Als tegenkandidaat voor een bepaalde plaats op de kandidatenlijst kunnen zich aanmelden diegenen die op de ontwerp-kandidatenlijst op een lagere plaats zijn voorgesteld en diegenen die niet op de ontwerp-lijst staan, maar zich wel als kandidaat hebben aangemeld binnen de kandidaatstellersprocedure en de toegang tot de kandidaatstellersprocedure niet is geweigerd.

Artikel 9.8: Vaststelling kandidatenlijst

1. Het congres stelt de kandidatenlijst(en) vast. Bij de vaststelling van een kandidatenlijst wordt per plaats gestemd, te beginnen met de eerste plaats.
2. Voor een plaats zijn kandidaat degene die op de ontwerp-kandidatenlijst voor deze plaats wordt voorgesteld en degenen die zich volgens de procedure als tegenkandidaten hebben aangemeld. Indien er voor een plaats op de kandidatenlijst geen tegenkandidaten zijn, wordt de voor die plaats voorgestelde kandidaat verkozen verklaard.
3. Bij twee of meer kandidaten voor één plaats vindt schriftelijke stemming plaats. Indien een tegenkandidaat verkozen wordt verklaard, schuiven de voor de betrokken plaats op de ontwerp-lijst voorgestelde kandidaat en de daarop volgende kandidaten op naar de telkens volgende lagere plaats op de ontwerp-lijst.
4. Het congres kan voordat een kandidaat door het congres op een plaats is gezet een kandidaat de kandidatuur ontnemen. Over een dergelijk voorstel wordt schriftelijk gestemd.

Hoofdstuk 10 – Verenigbaarheid functies

Artikel 10.1: Regeling verenigbaarheid functies

1. Naast de wettelijke regels inzake de verenigbaarheid van politieke functies, hanteert de Partij voor de Dieren aanvullende regels.
2. De aanvullende regels staan vermeld en toegelicht in de regeling verenigbaarheid functies. Deze regeling is opgenomen als bijlage bij het huishoudelijk reglement.

Artikel 10.2: Functiecombinaties

1. Onderdeel van de regeling verenigbaarheid functies is een tabel waarin mogelijke functiecombinaties zijn ingedeeld in één van de volgende categorieën: wettelijk verboden combinatie, niet toegestane combinatie, mogelijke combinatie, gewenste combinatie en niet van toepassing.
2. 'Wettelijk verboden' zijn functiecombinaties welke volgens de wet zijn verboden of welke in de statuten of elders in het huishoudelijk reglement als onverenigbaar zijn aangemerkt. Het is niet toegestaan hierop een uitzondering te maken.
3. Aangemerkt als 'niet toegestaan' zijn combinaties van functies die bezwaarlijk door dezelfde persoon vervuld kunnen worden. Bij gegronde redenen kan hierop een uitzondering worden gemaakt, waarbij alsdan artikel 10.3, derde en vierde lid, van toepassing is.
4. Aangemerkt als 'mogelijk' zijn functiecombinaties waarvoor op voorhand geen overwegende bezwaren van toepassing zijn. Wel geldt in deze categorie het uitgangspunt dat het de voorkeur verdient zoveel mogelijk leden bij de partij te betrekken en taken en verantwoordelijkheden te spreiden.

5. Aangemerkt als 'gewenst' zijn functiecombinaties waarvoor een meerwaarde is gelegen in het combineren van deze functies in één persoon.

Artikel 10.3: Naleving

1. Het partijbestuur en de afdelingsbesturen zijn binnen hun werkgebied verantwoordelijk voor de naleving van de regeling verenigbaarheid functies.
2. Afdelingsbesturen kunnen het partijbestuur om advies vragen inzake de toepassing van de regeling.
3. Indien een afdelingsbestuur afwijkt van de regeling verenigbaarheid functies, door functies die in de regeling als niet toegestane combinatie staan vermeld toch te combineren, legt het dit besluit ter goedkeuring voor aan het partijbestuur en maakt het daarvan melding op de eerstvolgende afdelingsvergadering.
4. Indien het partijbestuur afwijkt van de regeling verenigbaarheid functies, door functies die in de regeling als niet toegestane combinaties staan vermeld toch te combineren, maakt het daarvan melding op het eerstvolgende congres.

Hoofdstuk 11 – Integriteit en gegevensbescherming

Artikel 11.1 Gedragscode

1. Actieve leden van en mensen met een dienstverband bij de vereniging dienen de gedragscode van de vereniging te ondertekenen (bijlage 3). De definitie van actieve leden in dit verband is opgenomen in de gedragscode zelf.

Artikel 11.2 Meldregeling

1. De vereniging kent een meldregeling bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand (bijlage 4).

Artikel 11.3 Klachtenregeling

1. De vereniging kent een klachtenregeling ongewenst gedrag (bijlage 5).

Artikel 11.4 Gegevensbescherming

1. Actieve leden maken gebruik van eigen apparatuur, zoals telefoon, laptop of tablet, om werkzaamheden voor Partij voor de Dieren uit te voeren. Zij houden zich aan het 'Bring your own device'-beleid van de partij, welke door het partijbestuur wordt vastgesteld. In dit beleid wordt beschreven wat van het actieve lid wordt verwacht om gegevens te beschermen.

Bijlagen

1. Schenkingsregeling voor politieke vertegenwoordigers en bestuurders
2. Regeling verenigbaarheid functies
3. Gedragscode
4. Meldregeling
5. Klachtenregeling ongewenst gedrag

Bijlage 1 - Schenkingsregeling voor politieke vertegenwoordigers en bestuurders

Bijlage als vastgesteld op het congres van zondag 24 november 2013 te Doorn en aangepast op het congres van zondag 3 juni 2018 te Doorn.

1. Geldigheid

De schenkingsregeling van de Partij voor de Dieren geldt voor politieke vertegenwoordigers en bestuurders.

2. Schenking

De hoogte van de schenking is gerelateerd aan de wettelijk vastgestelde bruto maandelijkse vergoeding voor de vertegenwoordigende of bestuurlijke arbeid en wordt als volgt vastgesteld:

- a. Over de eerste €500 van de maandelijkse vergoeding bedraagt de schenking 0%;
- b. Over het deel van de maandelijkse vergoeding tussen €500 en €1000 per maand bedraagt de schenking 5%;
- c. Over het deel van de maandelijkse vergoeding tussen €1000 en €2500 per maand bedraagt de schenking 10%;
- d. Over het deel van de maandelijkse vergoeding tussen €2500 en €4000 per maand bedraagt de schenking 15%;
- e. Over het meerdere van de maandelijkse vergoeding boven €4000 per maand bedraagt de schenking 20%.

3. Vrijstelling

Er kunnen redenen zijn om (gedeeltelijke) vrijstelling van schenking aan te vragen. Hierbij gelden de volgende criteria.

- a. Er is een vrijstellingsgrens. Als het totaal bruto inkomen van de betreffende volksvertegenwoordiger of bestuurder niet hoger is dan de maximale raadsvergoeding in de grootste gemeente kan vrijstelling worden verkregen.
- b. Als het bruto inkomen na aftrek van de schenking onder de onder a genoemde grens komt, kan (gedeeltelijke) vrijstelling worden verkregen.
- c. In bijzondere gevallen kan gedeeltelijke of gehele vrijstelling van de schenking worden verkregen, zulks ter beoordeling van het partijbestuur.

Vrijstellingen worden per kalenderjaar verstrekt en dienen per kalenderjaar te worden aangevraagd bij het partijbureau.

Bijlage 2 - Regeling verenigbaarheid functies

Bijlage zoals vastgesteld op het congres van zondag 27 november 2011 te Doorn en aangepast op het congres van zondag 3 juni 2018 te Doorn en op het online congres van zaterdag 19 juni 2021.

1. Inleiding

De Partij voor de Dieren streeft naar een actieve basis. Een belangrijk uitgangspunt voor het beoordelen van het verenigen van twee of meer functies in één persoon is dat het de voorkeur verdient zoveel mogelijk leden actief bij de Partij voor de Dieren te betrekken om de taken en verantwoordelijkheden te delen. Kennis en ervaring worden zo optimaal gespreid.

In de praktijk blijkt echter dat geschikte beschikbare kandidaten voor het invullen van bestuurlijke, politieke en andere functies vaak schaars zijn. Dit is een belangrijke factor die de cumulatie van functies in de hand werkt. De cumulatie van functies is door de betrokkenen vaak niet gezocht. Er wordt een beroep op hen gedaan, omdat er geen andere geschikte kandidaten beschikbaar waren.

In een aantal gevallen is het duidelijk dat twee functies niet bij dezelfde persoon thuis horen. In andere gevallen is het combineren van functies functioneel juist gewenst. Het is van belang om ongewenste functiecombinaties te voorkomen, maar tegelijkertijd moet worden voorkomen dat de indruk ontstaat dat het combineren van twee of meer functies in één persoon altijd een probleem zou zijn. Duidelijke richtlijnen zijn daarom nuttig en nodig.

2. Indeling in categorieën

In deze regeling delen we mogelijke functiecombinaties in volgens vijf categorieën:

1. Wettelijk verboden combinaties (W)
2. Niet toegestane combinaties (N)
3. Mogelijke combinaties (M)
4. Gewenste combinaties (G)
5. Niet van toepassing (-)

2.1 Wettelijk verboden

Een aantal combinaties van functies zijn bij wet verboden, en een aantal functies zijn onverenigbaar volgens de statuten of reglementen van de partij. Deze functiecombinaties zijn niet toegestaan. Hierop zijn geen uitzonderingen mogelijk.

Wettelijke regels bepalen dat de volgende combinaties niet zijn toegestaan:

- Een lid van de Staten-Generaal kan slechts lid zijn van één van beide kamers (Art. 57 Grondwet);
- Een lid van het Waterschap mag niet ook lid zijn van de Provinciale Staten (Art. 31 Waterschapswet).

Onze statuten en reglementen bepalen dat:

- Het lidmaatschap van het partijbestuur is niet te verenigen met het lidmaatschap van een afdelingsbestuur, of van de commissie van beroep (Art. 7, statuten);
- Leden van het partijbestuur kunnen geen lid zijn van het college van advies (Art. 12, statuten);
- Het lidmaatschap van de commissie van beroep is onverenigbaar met een betaalde functie binnen de partij (Art. 7.2, HHR).

2.2 Niet toegestaan

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom bepaalde functiecombinaties niet toegestaan zijn.

Een eerste reden is een combinatie van twee functies die samen een zware belasting geven. Hierbij moet in ogenschouw genomen worden dat de beide functies naar behoren vervuld kunnen worden, zonder dat dit leidt tot overbelasting van betrokkene. Een voorbeeld hiervan is de combinatie van Tweede Kamerlid en Provinciale Statenlid.

Een tweede reden is een gereede kans op een botsing van belangen, als men vanuit verschillende organen met hetzelfde onderwerp bezig is, maar vanuit een andere verantwoordelijkheid. Dit zou zich bijvoorbeeld voordoen als een medewerker van het partijbureau daarnaast lid van een afdelingsbestuur zou worden.

Een derde reden is een functiecombinatie waardoor een 'hiërarchische sandwich' ontstaat, waarbij men vanuit de ene verantwoordelijkheid toezicht houdt op een bepaald orgaan of persoon maar in de andere functie ondergeschikt is aan datzelfde orgaan of diezelfde persoon. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in de combinatie afdelingsbestuurder en fractiemedewerker van een lokale fractie.

Een combinatie van functies die is aangemerkt als niet toegestaan zal zo min mogelijk moeten voorkomen, maar uitzonderingen zijn mogelijk als daar gegronde redenen voor zijn. Een besluit om een als niet toegestaan aangemerkte functiecombinatie wel toe te staan moet worden genomen of goedgekeurd door het partijbestuur.

Coulance met bovenstaande regel kan worden betracht indien op voorhand duidelijk is dat de niet toegestane combinatie van functies slechts beperkte tijd zal bestaan, zulks ter beoordeling van het partijbestuur. Dit doet zich bijvoorbeeld voor indien de zittingstermijn van één van de te combineren functies binnen enkele maanden afloopt.

2.3 Mogelijk

Aangemerkt als mogelijk zijn combinaties van functies waarvoor de bovengenoemde bezwaren slechts in beperkte mate gelden, of waarvoor op voorhand niet kan worden vastgesteld of de betreffende bezwaren van toepassing zijn.

Een voorbeeld voor het eerste geval (beperkte mate) is de combinatie van afdelingsbestuurslid en lid van de Provinciale Staten. Aangezien het afdelingsbestuur een rol heeft in het beoordelen van het gevoerde beleid van de PS fractie, zit hier een lichte mate van verschil in verantwoordelijkheden. Echter, als de betrokkenen zich hiervan voldoende bewust zijn, is het eenvoudig om een werkelijke botsing van belangen te vermijden. En vóór deze combinatie spreekt dat een Statenlid in het afdelingsbestuur zorgt voor een goede directe afstemming tussen de provinciale politiek en de politieke acties georganiseerd door de afdeling.

Een voorbeeld van het tweede geval (op voorhand niet vast te stellen) is de combinatie van lid van de Provinciale Staten en lid van de kandidatencommissie. Een PS lid kan prima deelnemen in de kandidatencommissie voor verschillende verkiezingen, alleen niet in de kandidatencommissie voor de PS verkiezingen in de eigen provincie. En als het betreffende PS lid geen volgende termijn ambieert, is er ook dan geen botsing van belangen en kan het lid zitting nemen in de kandidatencommissie voor de PS van de eigen provincie.

Een combinatie van functies die is aangeduid als mogelijk is toegestaan als de betreffende concrete situatie geen aanleiding geeft voor het tegendeel. Wel geldt voor afwegingen in deze categorie uitdrukkelijk dat moet worden meegewogen dat het de voorkeur verdient zoveel mogelijk leden actief bij de Partij voor de Dieren te betrekken om de taken en verantwoordelijkheden te delen.

2.4 Gewenst

Gewenst zijn functiecombinaties waarin een duidelijke meerwaarde aanwezig is in het combineren van die functies in één persoon.

In het bijzonder voor het invullen van het college van advies, de commissie van beroep en de verschillende kandidatencommissies wordt uitdrukkelijk ook een beroep gedaan op leden die al actief zijn in de partij.

3. Functiecombinaties

Hier volgt in grote lijnen een overzicht van wat gewenste, mogelijke en (wettelijk) niet toegestane combinaties zijn. Het hele overzicht staat in het schema in hoofdstuk 4.

Het schema leent zich niet goed om ook de wenselijkheid van familiebanden er in op te nemen. Enkele richtlijnen voor familiebanden binnen de partij staan in paragraaf 3.9.

3.1 Combinatie van politieke en bestuurlijke functie op hetzelfde niveau

Besturen dragen een verantwoordelijkheid in kandidaatstellingsprocedures en monitoren hiervoor o.a. het functioneren van fracties tussen verkiezingen. Daarom zit er een bepaalde mate van verschil in verantwoordelijkheden tussen politiek en bestuurlijke functies op hetzelfde niveau. Aan de andere kant zijn er ook aanwijsbare voordelen aan deze combinatie van functies omdat zo de relevante politieke ervaring wordt ingebracht in het betreffende bestuur. Deze functiecombinaties zijn mogelijk.

Gezien de zwaarte van de functie van Tweede Kamerlid en Europarlementslid kan een combinatie met een partijbestuurslidmaatschap een zware belasting blijken. Om deze reden is in dit geval terughoudendheid geboden.

3.2 Combinatie van lokale politieke functie en lidmaatschap partijbestuur

Het kan nuttig zijn dat ervaring in de lokale politiek wordt ingebracht in het partijbestuur. Daarom is dit een gewenste combinatie. Echter, het is ook van belang dat het partijbestuur voldoende los staat van het politieke bedrijf, zodat het vanuit eigen verantwoordelijkheid kan werken. Het is daarom af te raden dat het partijbestuur voor een substantieel deel uit politieke functionarissen bestaat.

3.3 Combinatie van landelijke/Europese politieke functie en lidmaatschap afdelingsbestuur

Gezien de zwaarte van de functie van Tweede Kamerlid en Europarlementslid is een combinatie met een lidmaatschap van een afdelingsbestuur een zware belasting. Terughoudendheid is hier geboden.

Qua tijdsbeslag laat de functie van Eerste Kamerlid een combinatie met het lidmaatschap van een afdelingsbestuur wel toe.

3.4 Combinatie van landelijke politieke functie en lokale politieke functie

Gezien de zwaarte van de functie van Tweede Kamerlid en Europarlementslid is een combinatie met een WS, GR, PS of EK lidmaatschap niet toegestaan.

De functie van Eerste Kamerlid laat een combinatie met een WS, GR of PS lidmaatschap qua tijdsbeslag wel toe. Ook een botsing van belangen zal bij deze combinatie niet snel voorkomen.

3.5 Combinatie van meerdere lokale politieke functies

Gezien de mogelijke verstrengeling van de belangen van de verschillende bestuurlijke niveaus is terughoudendheid hier geboden. Om deze reden heeft de wetgever de combinatie van Statenlid en waterschapbestuurder verboden.

Aan de andere kant constateren we dat we soms onvoldoende beschikbare geschikte kandidaten hebben in een regio. Daarom willen we de mogelijkheid voor cumulatie van politieke functies wel open houden. De combinatie van lokale politieke functies is daarom mogelijk, uitgezonderd de combinaties die bij wet verboden zijn.

3.6 Combinatie van meerdere bestuurlijke functies

De combinatie van het lidmaatschap partijbestuur en het lidmaatschap van een afdelingsbestuur is statutair niet toegestaan.

Terughoudendheid is geboden voor de combinatie van lid partijbestuur en een bestuursfunctie van de NGPF of PINK!, omdat het partijbestuur besluit over de aanduiding van deze organisaties als haar politiek-wetenschappelijk instituut, respectievelijk haar politieke jongerenorganisatie, en daarmee indirect besluit over de subsidie van de NGPF en PINK!. Deze functiecombinaties zijn aangemerkt als niet toegestaan.

3.7 Combinatie van lidmaatschap partijbestuur en lidmaatschap van een andere politieke partij

Aangemerkt als wettelijk verboden is het lidmaatschap van het partijbestuur en het lidmaatschap van enige andere landelijke politieke partij. De statuten sluiten deze combinatie uit (hoofdstuk 3, artikel 7, lid 3).

3.8 Combinatie van lidmaatschap afdelingsbestuur en lidmaatschap van een andere politieke partij

Volgens het HHR, artikel 6.1, lid 3, is het lidmaatschap van het afdelingsbestuur onverenigbaar met het lidmaatschap van enige andere politieke partij. Deze combinatie wordt dan ook aangemerkt als wettelijk verboden.

3.9 Combinatie van een politieke functie en het lidmaatschap van een andere politieke partij

Een volksvertegenwoordiger voor de Partij voor de Dieren die tegelijkertijd lid is van een andere politieke partij, zal moeite hebben om geloofwaardig en betrouwbaar over te komen. Daarom is de combinatie van een politieke functie en het lidmaatschap van enige andere politieke partij niet toegestaan.

3.10 Medewerkers

Het is niet toegestaan dat medewerkers van het partijbureau en van de TK/EK/EP fracties lid zijn van het partijbestuur, want daarmee zouden ze op een bepaalde manier weer 'boven' hun leidinggevende komen te staan, met alle complicaties van dien.

Voor partijbureau-medewerkers geldt ook het lidmaatschap van een afdelingsbestuur als niet toegestaan, omdat ze anders gemakkelijk in een belangenconflict kunnen komen. Medewerkers van het partijbureau ressorteren onder het partijbestuur, zij voeren het beleid uit. Het is niet toegestaan dat zij als afdelingsbestuurder in een andere verhouding ten opzichte van het partijbestuur komen te staan.

Een combinatie van medewerker partijbureau met een lidmaatschap in PS, GR of WS is wel mogelijk, omdat medewerkers zo een uitstekende feeling houden met de praktijk.

Voor betaalde fractiemedewerkers geldt dat zij geen zitting mogen hebben in besturen en gekozen politieke functies op hetzelfde niveau in hetzelfde werkgebied. Deze combinaties zijn aangemerkt als mogelijk, omdat het in het schema niet valt af te leiden of er sprake is van hetzelfde niveau of werkgebied (bijvoorbeeld: een gemeenteraadslid, kan niet medewerker zijn van de eigen fractie, maar eventueel wel fractiemedewerker in een andere gemeente).

Voor alle betaalde medewerkers binnen de partij, waaronder het partijbureau en de Europese, landelijke en lokale fracties, geldt dat zij wel lid kunnen zijn van een andere politieke partij, maar zij kunnen zich niet actief inzetten voor een andere politieke partij.

3.11 Combinatie van lidmaatschap van de Partij voor de Dieren en actief lidmaatschap van een andere politieke partij.

Wanneer iemand zich inzet om een partij te vertegenwoordigen, de bekendheid van een partij te vergroten, of het gedachtegoed te verspreiden of deelneemt aan besluitvorming binnen een partij is iemand actief voor die partij. Leden van de Partij voor de Dieren kunnen wel lid zijn van een andere politieke partij, maar zij kunnen zich niet actief inzetten voor een andere politieke partij. Dit zou de geloofwaardigheid van het lid en daarmee die van de partij kunnen schaden. Combinatie van lidmaatschap van de Partij voor de Dieren en actief zijn voor een andere politieke partij of een andere fractie is niet toegestaan.

Uitzondering op deze regel is combinatie van het lidmaatschap van de Partij voor de Dieren en actief zijn voor een van onze buitenlandse zusterpartijen.

3.12 Kandidatencommissies

Kandidatencommissies voor kandidatenlijsten voor verkiezingen brengen advies uit aan het partijbestuur. Er mogen geen mensen aan de kandidatencommissie deelnemen die zelf op een verkiesbare plaats op de betreffende kandidatenlijst willen staan. Een uitzondering hierop kan worden gemaakt voor de lijsttrekker, indien de kandidatuur voor deze positie al door het partijbestuur is vastgesteld voorafgaand aan de verdere selectieprocedure.

Om ook mensen met relevante politieke ervaring in de kandidatencommissie te hebben, kan een beroep worden gedaan op politici uit andere gremia, bijvoorbeeld een Statenlid dat deelneemt aan de kandidatencommissie voor een andere provincie of voor een gemeenteraad. Ook zittende politici die geen herverkiezing ambiëren kunnen plaatsnemen in de kandidatencommissie.

Fractiemedewerkers mogen geen deel uitmaken van de kandidatencommissie voor de kandidaten van hun fractie voor een volgende periode, omdat ze dan hun eigen werkgever zouden kiezen.

3.13 Familie

Als familieleden merken we aan familieleden tot en met de 2^e graad en gehuwde of ongehuwde partners. Een goed uitgangspunt is terughoudend te zijn met familieleden in hetzelfde bestuur of in dezelfde fractie. Dit moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Ook moet worden voorkomen dat familieleden in een werkgever / werknemer verhouding komen te staan.

Een uitzondering op dit uitgangspunt kan zijn om twee familieleden aan te nemen als medewerkers van een fractie of het partijbureau. Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever om te beoordelen of deze combinatie wenselijk is.

Voor alle gevallen waar het om andere functies gaat, maar waar door familiebanden een botsing van belangen kan ontstaan, wordt het oordeel overgelaten aan het desbetreffende bestuur en de ledenvergadering.

4. Schema verenigbaarheid functies Partij voor de Dieren

	Lid Waterschap	Lid Gemeenteraad	Fractiemedewerker GR	Lid Provinciale Staten	Fractievoolger/Commissielid PS	Fractiemedewerker PS	Lid Tweede Kamer	Lid Eerste Kamer	Lid Europees Parlement	Fractiemedewerker TK/EK/EP	Lid partijbestuur	Lid afdelingsbestuur	Directeur partijbureau	Medewerker partijbureau	Lid college van advies	Lid commissie van beroep	Lid kandidatencommissie	Lid bestuur NGPF	Directeur NGPF	Medewerker NGPF	Lid bestuur PINK!	Lid bestuur APF	Medewerker APF
1 Lid Waterschap																							
2 Lid Gemeenteraad	M																						
3 Fractiemedewerker GR	M	M																					
4 Lid Provinciale Staten	W	M	M																				
5 Fractievoolger/Commissielid PS	M	M	M	-																			
6 Fractiemedewerker PS	M	M	M	M	M																		
7 Lid Tweede Kamer	N	N	N	N	N	N																	
8 Lid Eerste Kamer	M	M	M	M	M	M	W																
9 Lid Europees Parlement	N	N	N	N	N	N	W	N															
10 Fractiemedewerker TK/EK/EP	M	M	M	M	M	M	N	M	N														
11 Lid partijbestuur	G	G	M	G	M	M	M	M	M	N													
12 Lid afdelingsbestuur	M	M	N	M	M	N	M	M	M	M	W												
13 Directeur partijbureau	M	M	N	M	M	N	N	M	N	N	N	N											
14 Medewerker partijbureau	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	N	-										
15 Lid college van advies	G	G	G	G	G	G	M	G	M	M	W	G	N	N									
16 Lid commissie van beroep	G	G	N	G	G	N	M	M	M	N	W	G	W	W	G								
17 Lid kandidatencommissie	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	G	G	G	G	G	M							
18 Lid bestuur NGPF	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	N	M	M	M	G	N	G						
19 Directeur NGPF	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	N	M	M	N	G	N					
20 Medewerker NGPF	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	N	M	G	N	G	N	-				
21 Lid bestuur PINK!	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	M	M	G	G	G	M	M	M			
22 Lid bestuur APF	M	M	M	M	M	M	M	M	M	N	G	M	M	N	M	N	M	M	M	M	M		
23 Medewerker APF	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	N	M	G	N	M	M	N	M	M	N	

Bijlage 3

Gedragcode Partij voor de Dieren

Zoals door het congres vastgesteld op 19 juni 2021

Voorwoord

Beste partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren,

Integer handelen is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Elke dag maken we hier keuzes in en staan we voor dilemma's en risico's. Wat doe je bijvoorbeeld als je als raadslid wordt uitgenodigd voor een lunch door een groot bouwbedrijf, een week voordat over de verdeling van bouwkeuzes wordt gestemd? Hoe ga je om met een kandidaat wiens partner bij een groot zuivelbedrijf werkt? Wat doe je als een partijmedewerker op sociale media ongepaste uitingen plaatst? Het zijn situaties waarvan je aanvoelt dat ze risicovol kunnen zijn. Soms zijn de regels duidelijk, vaker niet. Wat doe je dan? Integriteit is een thema dat altijd op het netvlies moet staan van partijbestuurders, afdelingsbestuurders, werkgroepen, volksvertegenwoordigers (Eerste Kamer, Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenten, waterschappen en het Europees Parlement), fractiemedewerkers, werknemers op het partijbureau en andere actieve leden.

Voor je ligt de gedragscode van de Partij voor de Dieren. Deze gedragscode is opgesteld om transparant te maken wat de partij verstaat onder integer handelen. Het is onderdeel van het preventieve integriteitsbeleid van de Partij voor de Dieren. De gedragscode biedt een kader voor integer handelen van de actieve leden en werknemers van de partij. Hierdoor wordt helder wat wij van elkaar verwachten, zodat je daar rekening mee kunt houden. De gedragscode is een intentiedocument. Door een gedragscode na te leven, geef je aan dat je je aan wetten en regels wilt houden om zo je integriteit boven iedere twijfel te verheffen.

De gedragscode kan niet in alle denkbare situaties voorzien. De omstandigheden wijzigen continu door nieuwe ontwikkelingen. Grijs gebieden zullen zich altijd voordoen. De gedragscode geeft wel een idee waar je het antwoord 'in de geest van de regels' moet zoeken. Door regelmatig bij integriteit stil te staan en concrete praktijkdilemma's met elkaar te bespreken, kunnen problemen worden voorkomen.

Heb je een vraag waar je ook met deze gedragscode niet uit komt? Bespreek dit dan en vraag hier hulp bij. Dat kan bij de integriteitssecretaris, een lid van het Partijbestuur, maar ook bij directe collega's of onze externe vertrouwenspersoon.

Met vriendelijke groet,
namens het partijbestuur,

Ruud van der Velden
Voorzitter Partij voor de Dieren

Inhoud

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Integriteit.....	4
3. Uitgangspunten van de Partij voor de Dieren	5
4. Specifieke thema's en gedragsregels	5
5. Tegengaan van (de schijn van) belangenverstrengeling	6
6. Omgaan met informatie	8
7. Omgaan met organisatiemiddelen.....	9
8. Omgangsvormen	10
9. Voorbeeldrol.....	10
10. Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid	12
11. Screening en selectie	12
12. Preventie en handhaving.....	13
13. Integriteitsbeleid van de Partij voor de Dieren	17
Ondertekenen Gedragscode Partij voor de Dieren.....	19

1. Inleiding

De Partij voor de Dieren stelt zich ten doel op te komen voor de belangen van dieren als levende wezens met gevoel en bewustzijn. Direct hiermee verbonden zet de partij zich in voor het behoud en bescherming van natuur en milieu. Hierbij gelden als leidraad: mededogen, duurzaamheid, persoonlijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid. De actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren hebben daarmee een belangrijke taak in de samenleving en leveren een waardevolle bijdrage aan een rechtvaardige samenleving, waarin behoud en belang van natuur, milieu en dieren voorop staan. Door onze positie in de maatschappij is het belangrijk, dat wij aandacht besteden aan integriteit. Als wij overschaduwd raken en het vertrouwen van onze kiezers verliezen, dan zijn uiteindelijk de zwaksten daarvan de dupe. Dit is een van de redenen waarom integriteit bij de Partij voor de Dieren hoog in het vaandel staat.

Deze gedragscode is opgesteld om transparant te maken wat de Partij voor de Dieren verstaat onder integer handelen. De gedragscode is naast andere regelingen zoals de klachtenregeling en meldregeling onderdeel van het integriteitsbeleid van de partij. De gedragscode biedt een kader voor integer handelen van alle actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren. Wij verlangen van alle actieve leden en werknemers van de partij dat zij zich houden aan de mores zoals omschreven in deze gedragscode.

In deze gedragscode wordt gesproken over actieve leden en werknemers. Hieronder valt iedereen die zich inzet voor en namens de Partij voor de Dieren, waaronder:

- Afdelingsbestuurders
- Fractiemedewerkers
- Partijbestuur
- Politieke bestuurders namens de partij
- Volksvertegenwoordigers (Eerste en Tweede Kamer, Europees Parlement, gemeenten, Provinciale Staten, waterschappen)
- Werkgroepleden
- Werknemers op het partijbureau
- Andere actieve partijleden

2. Integriteit

Integer handelen is geen statisch begrip. Het is tijd en context gebonden. Het gesprek over integriteit is nooit 'af'. Er kan altijd weer nieuwe informatie bijkomen en nieuwe inzichten kunnen worden opgedaan. Dat maakt het zo belangrijk om het binnen de partij regelmatig te hebben over grijze gebieden, actualiteiten, over hoe integriteit ons raakt in ons dagelijkse werk, waar risico's zitten en waar we mogelijk kwetsbaar zijn. Integer handelen vereist geen foutloos handelen, maar wel fouten toegeven en verantwoordelijkheid nemen voor wat je doet en zegt.

Doen wat je zegt is echter nog niet voldoende: een integere handeling is namelijk ook een handeling gericht op het goede en is in lijn met het gedachtegoed van de partij. Wat het goede is, dat hebben wij

als Partij voor de Dieren zo helder mogelijk proberen vast te leggen in onze beginselverklaring en in deze gedragscode. Op zijn minst verstaan wij onder het goede het handelen dat recht doet aan dier, natuur, milieu en de mens.

Integriteit gaat volgens de Partij voor de Dieren dus om bewust moreel reflecteren en handelen volgens de juiste waarden en normen. Elke dag maken we bewust of onbewust keuzes in ons integer handelen. We handelen vanuit ons eigen morele kompas, maar dit kompas hoeft niet altijd in lijn te zijn met het kompas van de partij. Het is daarom relevant om dit kompas regelmatig te toetsen bij collega partijleden en collega werknemers. Collegiale toetsing zorgt ervoor dat je je bewust wordt van je blinde vlekken.

3. Uitgangspunten van de Partij voor de Dieren

Actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren komen op voor de belangen van dieren als levende wezens met gevoel en bewustzijn. Direct hiermee verbonden zetten zij zich vanuit een planeet brede visie in voor het behoud en bescherming van natuur en milieu. Dit uitgangspunt is terug te zien in hun opvattingen en gedragingen. Actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren zijn hierop aanspreekbaar en vervullen hierin een voorbeeldrol. Aansluitend zijn onze vier kernwaarden leidend:

- **Mededogen**

Een actief partijlid of werknemer van de partij handelt vanuit mededogen. Je gaat zorgvuldig met dieren, natuur en mensen om.

- **Persoonlijke verantwoordelijkheid**

Een actief partijlid of werknemer van de partij neemt verantwoordelijkheid voor eigen handelen en uitspraken en is eerlijk, integer en betrouwbaar. Je durft fouten te erkennen.

- **Persoonlijke vrijheid**

Een actief partijlid of werknemer van de partij respecteert de vrijheid van anderen. Je ziet in dat eigen vrijheid ophoudt, waar die van een ander in het gedrang komt.

- **Duurzaamheid**

Een actief partijlid of werknemer van de partij gaat zorgvuldig en duurzaam om met middelen.

Verder zijn onze uitgangspunten dat volksvertegenwoordigers, bestuurders en leidinggevenden er zorg voor dragen dat integriteit een openlijk bespreekbaar onderwerp is, dat wij daadwerkelijk open zijn over risico's en dilemma's op het gebied van integriteit en dat wij elkaar aanspreken op mogelijk niet-integer gedrag. Wij dienen altijd uit te kunnen leggen waarom wij op een bepaalde manier hebben gehandeld en daartoe bereid te zijn.

4. Specifieke thema's en gedragsregels

In deze gedragscode staan de regels die beschrijven wat we binnen de Partij voor de Dieren normaal gedrag van actieve partijleden en werknemers van de partij vinden. Het beschrijft de mores van de Partij voor de Dieren.

Leeswijzer

In deze gedragscode zijn zeven thema's opgenomen.

- Tegengaan van belangenverstrengeling
- Omgaan met informatie
- Omgaan met organisatiemiddelen
- Omgangsvormen
- Voorbeeldrol
- Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid
- Screening en selectie

Per thema wordt een toelichting gegeven en worden gedragsregels weergegeven. De gedragscode eindigt met een hoofdstuk over preventie en handhaving.

5. Tegengaan van (de schijn van) belangenverstrengeling

Tegengaan van (de schijn van) belangenverstrengeling

De Partij voor de Dieren is uit op invloed en niet op macht. Dat betekent dat actieve leden en werknemers van de partij hun invloed vanwege hun positie gebruiken om het gedachtegoed van de partij te realiseren. Ze misbruiken hun positie niet.

Het is belangrijk dat je je bewust bent van je positie en dat je voorkomt dat je onterecht jouw privébelang vermengt met je functie. Of dat je je invloed gebruikt om een familielid, kennis of bedrijf te bevoordelen. Situaties waarin direct of indirect sprake kan zijn van gunsten of wederdiensten moeten worden vermeden.

Je moet niet alleen belangenverstrengeling voorkomen, maar ook de schijn actief vermijden. Ook 'de schijn tegen' is namelijk niet goed voor de geloofwaardigheid van en het vertrouwen in onze partij. Probeer ten overstaande van collega's open te zijn over waar verstrengelende belangen aanwezig kunnen zijn en de mogelijke 'schijn tegen'.

Geschenken, uitnodigingen en andere voordelen

Het kan gebeuren dat je een (relatie)geschenk krijgt aangeboden. Onze regel is dat je geen geschenken aanneemt, tenzij het gaat om gebruikelijke bedankjes. Denk hierbij aan een boekenbon of een fles wijn. Geschenken met een waarde van boven de €50,- neem je sowieso niet aan.

Nevenfuncties

Belangenverstrengeling kan ontstaan als je een nevenfunctie hebt die raakvlakken heeft met de uitoefening van je functie voor de Partij voor de Dieren. Bij de selectie van een kandidaat als volksvertegenwoordiger, bestuurder, partij- of afdelingsbestuurder of selectiecommissielid wordt volgens de 'Richtlijnen integriteitstoetsing' naar eventuele nevenfuncties gevraagd. Per nevenfunctie wordt bevraagd in hoeverre het een risico vormt voor een goede invulling van de toekomstige functie of ambt.

De partij hanteert daarnaast aanvullende regels voor de verenigbaarheid van interne functies. Zo is de combinatie van het lidmaatschap partijbestuur en het lidmaatschap van een afdelingsbestuur statutair niet toegestaan. In het Huishoudelijke reglement van de Partij voor de Dieren is opgenomen welke functies volgens de partij (on)verenigbaar zijn.

Privérelaties op het werk

Overall waar mensen samen komen, kunnen privérelaties ontstaan. Dat kan dus ook op het werk. Er kan sprake zijn van een familierelatie, vriendschapsrelatie of liefdesrelatie tussen partijleden. Het is noodzakelijk om professioneel en objectief te blijven. Als de relatie hiervoor een probleem kan zijn en een integriteitsrisico kan vormen, is het van belang dat je hiervan melding doet bij je leidinggevende of de partijvoorzitter. De leidinggevende of voorzitter die zo'n melding ontvangt, behoort hier discreet en met respect voor jouw privacy mee om te gaan en samen met jou te bekijken of er speciale maatregelen getroffen moeten worden.

De Partij voor de Dieren heeft in haar Huishoudelijk reglement opgenomen (artikel 3.13) dat je terughoudend bent om met familieleden (2^e graad en gehuwde of ongehuwde partners) in hetzelfde bestuur of in dezelfde fractie actief te zijn. Ook moet worden voorkomen dat familieleden in een werkgever/werknemer verhouding komen te staan.

Wettelijke regels verenigbaarheid van functies

In de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet zijn regels opgenomen over de verenigbaarheid van functies. Zo is het lidmaatschap van een volksvertegenwoordiging volgens de wet niet verenigbaar met bepaalde beroepen of maatschappelijke functies. Gemeenteraadsleden mogen bijvoorbeeld in hun gemeente niet tegelijkertijd werkzaam zijn als gemeenteambtenaar. Ook gelden regels ten aanzien van zakelijke betrekkingen van een volksvertegenwoordiger. Zo kan een lid van het algemeen bestuur geen roerende zaken verhuren aan het waterschap. Deze wettelijke regels zijn bedoeld om belangenverstrengeling te voorkomen.

Gedragsregels - Tegengaan van (de schijn van) belangenverstrengeling

Regel 1: Je maakt je niet schuldig aan belangenverstrengeling. Je mag jouw invloed niet gebruiken om jezelf of een ander persoon of organisatie waarbij je persoonlijk betrokken bent te bevoordelen. Je laat je alleen beïnvloeden door argumenten en niet door gunsten of wederdiensten.

Regel 2: Je vermijdt actief (de schijn van) belangenverstrengeling. Je vermijdt situaties waarin direct of indirect sprake kan zijn van gunsten of wederdiensten. Je deelt ook proactief jouw persoonlijke belang mede als je weet of behoort te weten dat jou (de schijn van) belangenverstrengeling zou kunnen worden verweten.

Regel 3: Je neemt in principe geen geschenken aan die je in jouw functie krijgt aangeboden en nooit wanneer die geschenken meer dan €50,- waard zijn. Je accepteert ook geen gift of gunst die bedoeld is om je handelen in je functie te beïnvloeden.

Regel 4: Je houdt je aan de wettelijke regels en partijregels als het gaat om de (on)verenigbaarheid van functies. Actieve leden zijn geen lid van andere politieke partijen.

Regel 5: Je gebruikt bevoegdheden waarover je door jouw functie beschikt alleen voor het doel waarvoor je die verkregen hebt.

Regel 6: Als volksvertegenwoordiger, bestuurder, partij- of afdelingsbestuurder, of als selectiecommissielid heb je geen aandelen of belangen in organisaties die jouw werk bij of namens de Partij voor de Dieren raken. Hiervan kan worden afgeweken als er individuele afspraken zijn gemaakt met het partijbestuur.

Regel 7: Je bespreekt de combinatie van (mogelijk) onwenselijke privérelaties en (mogelijk) onwenselijke andersoortige contacten en je werkzaamheden binnen de partij met je leidinggevende of de partijvoorzitter. Indien nodig tref je maatregelen om jezelf en de partij te beschermen tegen ongewenste effecten. Onder privérelaties vallen bijvoorbeeld familierelaties, vriendschapsrelaties of liefdesrelaties.

6. Omgaan met informatie

Zorgvuldigheid

Actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren gaan zorgvuldig om met de kennis en informatie waarover ze uit hoofde van hun functie beschikken. Je verstrekt geen onjuiste informatie of houdt geen relevante informatie achter. Informatie die je gekregen hebt vanuit je functie, zoals emailadressen, gebruik je enkel voor de uitoefening van je functie.

Vertrouwelijkheid

Je hebt als actief partijlid en werknemer van de Partij voor de Dieren toegang tot (vertrouwelijke) informatie. Deze informatie moet bij jou veilig blijven. Dat betekent dat je geen vertrouwelijke informatie met derden deelt. Je dient dus ook zorgvuldig om te gaan met de informatie op je apparaten (zoals mobiele telefoon of laptop) of op je bureau en je houdt rekening met specifieke (informatie)beveiligingsregels die gelden voor de partij of organisatie waarvoor je werkzaam bent.

Wat kun je zelf doen?

- Je bent voorzichtig met het bespreken van partij gerelateerde zaken in een publieke ruimte, op sociale media of in de nabijheid van bezoekers;
- Je gebruikt in principe geen openbare wifi netwerken;
- Je deelt wachtwoorden niet met anderen en voorkomt meekijken;
- Je gaat zorgvuldig om met vertrouwelijke documenten en laat ze niet onbewaakt achter. (Digitale) documenten verwijder je veilig zodra je ze niet meer nodig hebt.

Omgang met (persoons)gegevens

Binnen de Partij voor de Dieren werk je continu met gegevens en veelal met persoonsgegevens. We houden ons aan de regels omtrent de wet Algemene verordening Gegevensbescherming (AVG) die sinds Huishoudelijk Reglement Partij voor de Dieren

25 mei 2018 van kracht is. Je hebt de verantwoordelijkheid om zorgvuldig (onder andere veilig) met gegevens om te gaan en indien van toepassing correct bij te houden.

Meer informatie over de omgang met persoonsgegevens kun je lezen in het document 'Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda'.

Gedragsregels – Omgaan met informatie

Regel 8: Je gebruikt informatie waarover je vanuit jouw functie beschikt alleen voor het doel waar je de informatie voor gekregen hebt en binnen de kaders van de wet. Je gebruikt verkregen informatie niet voor persoonlijke belangen en waarborgt, indien van toepassing, het vertrouwelijke karakter ervan.

Regel 9: Je houdt informatie met een vertrouwelijk karakter geheim (ook wanneer je je functie niet meer bekleedt) en brengt deze informatie niet in de privésfeer.

Regel 10: Je gaat zorgvuldig om met (vertrouwelijke) informatie en indien van toepassing houd je de informatie correct bij.

Regel 11: Je verstrekt geen onjuiste informatie of halve waarheden.

7. Omgaan met organisatiemiddelen

Gebruik organisatiemiddelen

Organisatiemiddelen zijn alle middelen van de Partij voor de Dieren, of andere organisatie/instantie waarvoor je werkzaamheden verricht, die je tot je beschikking hebt. Denk aan alle apparatuur, maar ook kantoorartikelen, je e-mailadres, toegangspassen, toegangscodes, jasjes, posters en flyers. Je gaat zorgvuldig om met (organisatie)middelen en probeert verspilling tegen te gaan.

Alle (organisatie)middelen lever je weer in als jouw dienstverband of actieve partijlidmaatschap stopt.

Declaraties en vergoedingen

Als je een vaste, gefixeerde vergoeding (forfaitaire vergoeding) krijgt, ben je terughoudend met aanvullende onkostenvergoedingen en declaraties. Je declareert alleen kosten die gemaakt zijn voor de partij en enkel de werkelijk gemaakte kosten. Declaraties moeten worden goedgekeurd door diegenen die daartoe bevoegd zijn.

Gedragsregels – Omgaan met organisatiemiddelen

Regel 12: Je gaat zorgvuldig om met (organisatie)middelen en probeert verspilling tegen te gaan.

Regel 13: Je gebruikt middelen waarover je door jouw functie beschikt alleen voor het doel waarvoor je het verkregen hebt.

Regel 14: Je mag geen illegale software downloaden. Ook mag je met middelen van de partij geen pornografische, racistische, discriminerende, beledigende, anders aanstootgevende of (seksueel) intimiderende teksten en afbeeldingen downloaden of verspreiden of berichten versturen die (kunnen) aanzetten tot haat en/of geweld.

Regel 15: Je declareert geen kosten waar je al een vergoeding voor krijgt, tenzij de vergoeding ontoereikend blijkt. Je bent hier transparant bij het indienen van de declaratie.

8. Omgangsvormen

Respect voor de ander

Respectvol omgaan met elkaar is de basis van een goede samenwerking. Het betekent dat je de ander serieus neemt, dat je je aan afspraken houdt, naar elkaar luistert en feedback geeft. Je steunt elkaar hierin, stimuleert de ontwikkeling van de ander en corrigeert als dat nodig is.

Ongewenst gedrag

Werkgevers hebben vanuit de Arbowet de wettelijke plicht om een veilige werkomgeving te creëren zonder ongewenst gedrag. Binnen de Partij voor de Dieren zijn ongewenste omgangsvormen, zoals discriminatie, verbaal of fysiek geweld, (seksuele) intimidatie, pesten, vernederen, buitensluiten of ongepast taalgebruik onacceptabel. Die uitingen kunnen zowel verbaal als non-verbaal zijn, mondeling, schriftelijk of digitaal. Soms gebeurt het bewust, maar soms ook minder bewust. Met elkaar zorgen we ervoor dat dit soort gedrag niet acceptabel is door zelf het goede voorbeeld te geven, elkaar aan te spreken op ongewenst gedrag en partijleden en werknemers die slachtoffer zijn van ongewenst gedrag te steunen.

Als je te maken hebt met ongewenst gedrag kun je dit bespreken met je leidinggevende, een lid van het partijbestuur, de integriteitssecretaris (zie paragraaf 12.4) of met de externe vertrouwenspersoon (zie paragraaf 12.3). Indien je gebruik wilt maken van een formele route, kun je gebruik maken van een klachtenprocedure (zie paragraaf 12.5).

Gedragsregels – Omgangsvormen

Regel 16: Je gaat respectvol om met anderen, zowel binnen de Partij voor de Dieren als daarbuiten, in woord, gebaar en geschrift.

Regel 17: Je maakt je niet schuldig aan ongewenst gedrag zoals discriminatie, verbaal of fysiek geweld, pesten, (seksuele) intimidatie, vernedering of buitensluiten.

9. Voorbeeldrol

24/7 zichtbaar

Houd er rekening mee dat je 24/7 herkenbaar kunt zijn als actief partijlid en werknemer van de Partij voor de Dieren. Professionaliteit is niet gebonden aan werktijd en werkomgeving. Iedereen heeft een privéleven en heeft daar ook recht op. Maar sommige privéuitingen of gedragingen kunnen botsen met

de uitvoering van je functie of met het gedachtegoed van de Partij voor de Dieren. Afspraken over geheimhouding en omgaan met vertrouwelijke informatie, gebruik van organisatiemiddelen, tegengaan van belangenverstremming en omgang met anderen hebben ook gevolgen voor je gedrag in privé-tijd en je privé-omgeving.

Uitingen of gedragingen in overeenstemming met de partijbeginselen

In onze beginselverklaring is opgenomen wat het gedachtegoed is van de partij. Om politiek geloofwaardig te blijven, kan ons publieke gedrag niet strijdig zijn met de uitgangspunten van de Partij voor de Dieren, zoals deze zijn vastgelegd in de beginselverklaring. Wij verwachten dat actieve partijleden handelen volgens de uitgangspunten van de partij. Dat betekent bijvoorbeeld dat actieve partijleden niet jagen of vissen.

Meer informatie over het gedachtegoed van de Partij voor de Dieren is terug te lezen in onze beginselverklaring.

Omgang met (sociale) media

Sociale media (zoals Twitter, LinkedIn, Facebook, Instagram, e.d.) zijn niet meer weg te denken in de huidige maatschappij. Houd er rekening mee dat je 24/7 herkenbaar bent als actief lid en werknemer van de Partij voor de Dieren. Wees daarom voorzichtig met meningsuitingen op sociale media die een negatieve uitstraling hebben op het gedachtegoed van de partij. Het betekent dat je niet alles kunt zeggen, ook niet als je dit vanuit een privé-account doet. Bedenk dat het publiekelijk stelling nemen tegen een onderwerp invloed kan hebben op je geloofwaardigheid en negatief kan uitstralen op de partij.

Wat kun je zelf doen?

Iedereen kan op internet publiceren. Dat betekent dat er veel betrouwbare maar ook veel onbetrouwbare informatie te vinden is. Probeer te voorkomen dat je onbetrouwbare informatie deelt. Het is daarbij bijvoorbeeld goed om:

- De inhoud kritisch door te lezen;
- De site te controleren op reputatie;
- Je af te vragen welke (commerciële) belangen mee kunnen spelen;
- De betrouwbaarheid van bronnen na te kijken.

Heb je twijfels of je een bepaald bericht kan plaatsen op sociale media? Bespreek het, bijvoorbeeld binnen je werkgroep of afdeling, met collega's, het partijbureau of met de integriteitssecretaris.

Gedragsregels – Voorbeeldrol

Regel 18: Een actief partijlid of werknemer doet ook als privépersoon geen uitlatingen of gedragingen op sociale media of op een andere manier die de partij kunnen schaden.

Regel 19: Volksvertegenwoordigers en bestuursleden consumeren geen dierlijke producten wanneer zij in het openbaar optreden namens de partij.

Regel 20: Volksvertegenwoordigers en bestuursleden verdedigen en dragen de opgestelde beginselverklaring en het daarop gebaseerde verkiezingsprogramma uit.

10. Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid¹

Regel 21: Je bent lid van Partij voor de Dieren en niet lid van een andere politieke partij.

Regel 22: Je bent gehouden aan de binnen de partij geldende statuten, reglementen en voor het politieke werk relevante besluiten.

Regel 23: Je houdt je aan de schenkingsregeling zoals weergegeven in bijlage 1 van het Huishoudelijk Reglement Partij voor de Dieren.

Regel 24: Als volksvertegenwoordiger maak je deel uit van de fractie.

Regel 25: Je bent bereid om regelmatig met het bestuur van de desbetreffende geleding in de partij gesprekken te voeren aangaande verwachtingen omtrent je functioneren en daarover afspraken te maken.

11. Screening en selectie

Het uitgangspunt van de Partij voor de Dieren is, dat als je medewerkers, volksvertegenwoordigers, bestuurders en vrijwilligers werft, je dit op een eerlijke manier doet.

De Partij voor de Dieren heeft op basis van de in 2019 uitgebrachte 'Handreiking integriteitstoetsing van kandidaten voor decentrale politieke partijen' van de overheid richtlijnen ontwikkeld om de werving, screening en selectie van politieke ambtsdragers, partij- en afdelingsbestuurders en leden van selectiecommissies op het gebied van integriteit te ondersteunen. Het doel van de richtlijnen is om bij te dragen aan vergroting van het integriteitsbewustzijn bij potentiële kandidaten en de partij, en het in beeld brengen van integriteitsrisico's.

De richtlijnen onderscheiden de volgende drie fasen:

- De wervingsfase. In deze fase vindt de afweging plaats of iemand zich kandidaat stelt. Daarnaast besluit de partij in deze fase over de inrichting van het wervings- en selectieproces.
- De selectiefase. In deze fase worden kandidaten geselecteerd en indien van toepassing op de kieslijst geplaatst.
- De beheerfase. Deze fase vangt aan nadat de kandidaten gekozen/benoemd zijn in hun ambt/functie. In deze fase is de partij medeverantwoordelijk voor het onder de aandacht houden van integriteit onder de politieke ambtsdragers.

---

¹ Met bestuurders bij de overheid worden bedoeld wethouders, gedeputeerden, leden van het dagelijks bestuur van waterschappen, etc.

De richtlijnen hebben de vorm van een toolbox met daarin praktisch uitgewerkte tools. De tools helpen bij het vergroten van het integriteitsbewustzijn onder (kandidaat) politieke ambtsdragers en het in beeld brengen van integriteitsrisico's. In de 'Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda' van de Partij voor de Dieren is een uitwerking van de tools opgenomen.

Van een kandidaat wordt verwacht dat zaken die het politieke functioneren van de volksvertegenwoordiger kunnen bemoeilijken of schaden, worden gemeld aan de selectiecommissie of het partijbestuur ruim voordat de betreffende ontwerp kandidatenlijst aan het congres wordt voorgelegd. Als zich na het congres of gedurende de zittingsperiode als vertegenwoordiger nieuwe ontwikkelingen voordoen die het politiek functioneren zouden kunnen bemoeilijken of schaden, treedt de volksvertegenwoordiger in overleg met het partijbestuur. Dergelijke zaken kunnen reden zijn om een kandidaat niet voor te dragen, een functie niet te aanvaarden of een functie neer te leggen.

12. Preventie en handhaving

In dit hoofdstuk wordt onder andere informatie verstrekt over de rol van de vertrouwenspersoon, de integriteitssecretaris en beschikbare procedures en regelingen.

12.1 Recht en plichten van de partijorganisatie

De Partij voor de Dieren heeft een zorgplicht voor alle actieve leden en werknemers van de partij. Zo maakt de partij geen misbruik van bevoegdheden, respecteert zij de rechten en het privéleven van de (actieve) leden en werknemers van de partij, en zorgt zij voor goede arbeidsomstandigheden en een veilige werkomgeving. Een volwaardig integriteitsbeleid is ook onderdeel van onze zorgplicht. Dat betekent, dat de partij de actieve leden en werknemers beschermt tegen integriteitsrisico's, zo nodig aan functiescheiding of functieroulatie doet, een extern vertrouwenspersoon heeft aangesteld, een gedragscode hanteert voor goed handelen en met diverse procedures ondersteunt dat actieve leden en werknemers van de partij op een zo veilig mogelijke manier melding kunnen maken van ongewenst gedrag, een integriteitsschending of een vermoeden van een misstand. Integriteit hoort thuis in alle aspecten van ons werk, de bedrijfsvoering en het personeelsbeleid. Het partijbestuur heeft een belangrijke rol om het integriteitsbeleid uit te dragen in woord en daad.

12.2 Naleving van de gedragscode

Alle actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren zijn met elkaar verantwoordelijk voor de naleving van de gedragscode. Het is belangrijk dat we elkaar helpen en ons aan laten spreken op het naleven van de regels in de gedragscode. Dat hoort bij onze deskundigheid en professionaliteit. Je bent zelf verantwoordelijk om vragen, moeilijkheden, twijfels en overtredingen rond de naleving van de gedragscode bekend te maken. Dat kan op verschillende manieren: bij je leidinggevende, de integriteitssecretaris, de vertrouwenspersoon of de partijvoorzitter.

Om het onderwerp integriteit bespreekbaar te maken vragen we aan volksvertegenwoordigers om met de fractie een integriteitsagenda te maken zoals beschreven in de 'Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda'.

Alle actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren zorgen voor naleving van de gedragscode en zijn aanspreekbaar op hun gedrag. Zij zorgen dat ze regelmatig spiegelen en openstaan voor feedback. Wij zorgen samen voor een cultuur waarin dit normaal is. Desondanks kan het voorkomen

dat moet worden ingegrepen en een actief partijlid of werknemer van de partij ter verantwoording moet worden geroepen. Dit gebeurt op een manier waarbij altijd hoor en wederhoor wordt toegepast.

De partijvoorzitter bepaalt (indien die het nodig acht in samenspraak met het dagelijks bestuur) op advies van de integriteitssecretaris of de regels van de gedragscode worden overtreden. Indien een kwestie de partijvoorzitter of andere partijbestuurder betreft, besluit de integriteitssecretaris (eventueel in overleg met een vertrouwenspersoon, raadspersoon of ad-hoc externe integriteitscommissie) of de gedragscode is overtreden.²

Overtreden van de gedragsregels wordt beschouwd als verzuim van de voorbeeldrol die je vervult als actief lid of werknemer van de partij. Als het concrete vermoeden bestaat dat de gedragscode is overtreden, kan er opdracht worden gegeven om:

- hierover met elkaar in gesprek te gaan;
- een integriteitsonderzoek in te stellen, of;
- een risicoanalyse uit te voeren.

De partijvoorzitter (of integriteitssecretaris indien een partijbestuurslid betrokkene is) kan formeel besluiten om een integriteitsonderzoek te starten als daar aanleiding toe bestaat. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een ad-hoc externe integriteitscommissie. Het partijbestuur besluit over een eventuele sanctie. In het ergste geval kan er sprake zijn van arbeidsrechtelijke consequenties, ontzetting van het lidmaatschap door het bestuur³ en/of aangifte bij de politie.

In het geval een partijbestuurder is betrokken, voert in opdracht van de integriteitssecretaris een ad-hoc externe integriteitscommissie het onderzoek uit. Een extern adviseur met juridische integriteitskennis adviseert over een eventuele sanctionering.

Alle betrokkenen dienen altijd zorg te dragen voor een zeer vertrouwelijke behandeling van een melding/klacht.

12.3 De rol van de externe vertrouwenspersoon

Heb je als actief lid of werknemer vragen over integriteit, zit je met een dilemma, signaleer je een mogelijk integriteitsrisico, heb je een vermoeden van een integriteitsschending of misstand of heb je te maken met ongewenste omgangsvormen? Dan kun je hierover in gesprek met bijvoorbeeld een afdelingsvoorzitter, werkgroepcoördinator, partijvoorzitter, of de integriteitssecretaris. Wat iemand als ongewenst of kwetsend ervaart is voor iedereen verschillend. Wanneer voor jou een grens is overschreden en jij je hierdoor niet langer veilig voelt in je werk voor de partij is er natuurlijk reden om in gesprek te gaan.

---

² Ad-hoc externe integriteitscommissie: zie de *'Meldregeling bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand'* van Partij voor de Dieren.

³ In de statuten van de Partij voor de Dieren is onder paragraaf 6.4 opgenomen dat ontzetting door het bestuur kan plaatsvinden wanneer een lid in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de partij handelt, dan wel de partij op onredelijke wijze benadeelt volgens het oordeel van het partijbestuur. Een partijlid heeft recht om tegen ontzetting in beroep te gaan bij de commissie van beroep.

Je kan ook de externe vertrouwenspersoon van de Partij voor de Dieren benaderen. De vertrouwenspersoon is onafhankelijk, geen onderdeel van de partijorganisatie en werkt volgens de beroepscode van vertrouwenspersonen. In het contact met de vertrouwenspersoon heb je als actief lid of werknemer de regie over de stappen die genomen worden. Bijna al je vragen, twijfels of vermoedens kun je vertrouwelijk bespreken.⁴

Bij het vermoeden van een misstand of integriteitsschending kan de externe vertrouwenspersoon je informeren over de meldprocedure en hierin desgewenst begeleiden. Bij ongewenst gedrag kan ook een beroep worden gedaan op de externe vertrouwenspersoon. De externe vertrouwenspersoon kan desgewenst ondersteunen bij het indienen van een formele klacht.

Tot slot heeft onze externe vertrouwenspersoon vanuit een preventieve insteek een signalerende functie en daarbij de mogelijkheid om ongevraagd informatie en advies te geven aan de partijvoorzitter over integriteitstekwesties, schendingen en misstanden, zonder dat deze informatie te herleiden is naar personen.

De contactgegevens van de externe vertrouwenspersoon vind je op de website van de Partij voor de Dieren onder de rubriek 'de partij'.

12.4 De rol van de integriteitssecretaris

De Partij voor de Dieren heeft een integriteitssecretaris die het integriteitsbeleid van de partij coördineert en meldpunt is voor het indienen van een schriftelijke integriteitsmelding of klacht over ongewenst gedrag. De secretaris kan intern of extern worden aangesteld en valt onder het gezag van de directeur van het partijbureau. De integriteitssecretaris is ook vraagbaak voor actieve partijleden, werknemers en het partijbestuur. De secretaris heeft brede kennis over integriteit en daaraan verwante wet- en regelgeving en heeft inzicht in de organisatiestructuur en –cultuur.

12.5 Klachtregeling ongewenste omgangsvormen

De Partij voor de Dieren vindt het belangrijk dat binnen alle geledingen van de vereniging op een integere manier met elkaar wordt omgegaan en gewerkt. Daarin is geen plaats voor ongewenste omgangsvormen zoals pesten, (seksuele) intimidatie, discriminatie of agressie en geweld. Net zo belangrijk vinden wij het voorkomen van integriteitsschendingen of misstanden binnen de partij en al haar afdelingen. De Partij voor de Dieren wil dan ook dat actieve leden en werknemers van de partij op een veilige manier kwesties kunnen bespreken.

Indien deze informele wijze van corrigeren niet werkt, kan een actief lid of werknemer van de partij die ongewenst gedrag ervaart een klacht indienen bij de integriteitssecretaris (eventueel onder begeleiding van een vertrouwenspersoon). Een klachtencommissie kan onderzoek doen en spreekt zich uit over de gegrondheid van de klacht.⁵ Het partijbestuur neemt zo nodig maatregelen. Bij ernstige misdragingen kan ook aangifte worden gedaan bij de politie.

---

⁴ Een uitzondering hierop is wanneer sprake is van een aangifteplicht. Dan kan de vertrouwenspersoon de vertrouwelijkheid van het gesprek niet borgen en moet aangifte gedaan worden bij een opsporingsambtenaar. De partijvoorzitter doet aangifte bij de politie.

⁵ Klachtencommissie: zie de 'Klachtenregeling ongewenst gedrag' van Partij voor de Dieren

Meer informatie is opgenomen in de *'Klachtenregeling ongewenst gedrag van de Partij voor de Dieren'*.

12.6 Meldregeling vermoeden van een misstand en integriteitsschendingen

Als sprake is van het vermoeden van een integriteitsschending kun je dat niet zomaar negeren. Van jou wordt verwacht dat je er iets mee doet als je vermoedt dat er iets mis is. Allereerst door het bespreekbaar te maken en anderen aan te spreken op norm overschrijdend gedrag. Als dat onvoldoende is, wordt van je verwacht dat je het vermoeden op zijn minst signaleert, of een formele melding doet. Je signaleert de integriteitsschending in eerste instantie bij de integriteitssecretaris van de partij. Je kunt het ook altijd met de vertrouwenspersoon bespreken.

*Wat is een integriteitsschending?*⁶

- Corruptie: omkoping.
- Corruptie (belangenverstrengeling): bevoordeling van vrienden, familie, partij.
- Discriminatie, (seksuele) intimidatie, onfatsoenlijke omgangsvormen en pesten.
- Dubieuze giften en beloften.
- Fraude en diefstal.
- Misbruik en manipulatie van (de toegang tot) informatie.
- Misbruik van bevoegdheden.
- Onverenigbare nevenfuncties, activiteiten en/ of contacten.
- Verspilling en wanprestatie.
- Wangedrag in de vrije tijd.

Naast een integriteitsschending, kan ook sprake zijn van een misstand zoals omschreven in de Wet Huis voor klokkenluiders. Bij een misstand is het maatschappelijk belang in het geding. Bijvoorbeeld als er gevaar is voor de veiligheid van personen of voor aantasting van het milieu. Voor het melden van vermoedens van een misstand of een integriteitsschending heeft de partij een meldregeling. Deze meldregeling regelt de procedure voor het omgaan met een vermoeden van een misstand of integriteitsschending. Zo kun je een integriteitsmelding, eventueel met behulp van de externe vertrouwenspersoon, schriftelijk of per e-mail indienen bij de integriteitssecretaris. De secretaris informeert de partijvoorzitter over de melding en houdt hierbij vertrouwelijkheid in acht. De partijvoorzitter beslist vervolgens over hoe de melding verder wordt opgepakt. Hij kan hierover van gedachten wisselen met het dagelijks bestuur. Indien sprake is van onderzoek, wordt dit uitgevoerd door een ad-hoc externe integriteitscommissie.

Meer informatie is opgenomen in de *'Meldregeling bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand'*.

12.7 Jaarrapport

Jaarlijks worden meldingen, klachten en eventuele onderzoeken in een geanonimiseerd overzicht opgenomen in het algemene jaarverslag van de Partij voor de Dieren. Enkel op hoofdlijn wordt een categorisering aangebracht in de type integriteitstekwesties waarvan melding wordt gedaan of type ongewenst gedrag waarover een klacht wordt ingediend.

⁶ Huberts, L.W.J.C. (2005). Integriteit en Integritisme in Bestuur en Samenleving. Wie de schoen past... Inaugurele rede 23 februari 2005. Amsterdam: Vrije Universiteit.

13. Integriteitsbeleid van de Partij voor de Dieren

De Partij voor de Dieren heeft integriteit hoog in het vaandel staan en besteedt veel aandacht aan dit onderwerp. De partij beschikt over regelingen, statuten en regelementen die het totale integriteitsbeleid vormen van de partij. Zo is in deze gedragscode verwezen naar de volgende documenten:

- Beginselverklaring
- Het Huishoudelijk Regelement
- De statuten
- Meldregeling bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand
- Klachtenregeling ongewenst gedrag
- Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda

Als actief partijlid hou je je aan alle regels en richtlijnen van de Partij voor de Dieren.

Algemene gedragscodes voor volksvertegenwoordiging en bestuurders

Momenteel zijn er op de verschillende bestuurlijke niveaus gedragscodes voor 'politieke ambtsdragers' in gebruik, die integriteit zaken regelen.

Op niveau van de gemeenten, provincies en waterschappen

Burgemeesters, Commissarissen van de Koning en Dijkgraven zijn verplicht vanuit respectievelijk de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet de bestuurlijke integriteit van hun decentrale overheid te bevorderen. Gemeenten, provincies en waterschappen beschikken daardoor vaak over gedragscodes voor hun bestuurders en politici.

Op landelijk niveau - Eerste Kamer

Sinds 11 juni 2019 beschikt de Eerste Kamer over een Gedragscode integriteit. In deze Gedragscode zijn informatie en regels opgenomen over de omgang met belangen, met derden, met geschenken, met buitenlandse reizen, openbaarmaking functies naast het lidmaatschap van de Kamer en relevante belangen, geheimhouding in een plenaire vergadering met gesloten deuren, geheimhouding bij een besloten commissievergadering en over de omgang met vertrouwelijke stukken.

De Huishoudelijke Commissie houdt toezicht op de naleving van deze Gedragscode en geeft oordelen over de interpretatie ervan. De Huishoudelijke Commissie bestaat uit de Voorzitter en de twee Ondervoorzitters van de Kamer. De Kamer heeft op voorstel van de Huishoudelijke Commissie een onafhankelijke vertrouwenspersoon benoemd om leden en fracties van advies te dienen over de interpretatie van de Gedragscode en over het gewenste handelen in concrete situaties. De vertrouwenspersoon is geen lid van de Kamer of werkzaam bij de griffie van de Kamer.

Meer informatie over de [gedragscode van de Eerste Kamer](#).

Op landelijk niveau - Tweede Kamer

Op 22 september 2020 heeft de Tweede Kamer ingestemd met een nieuwe gedragscode voor Tweede Kamerleden. Hierin zijn de bestaande integriteitsregels voor Kamerleden samengevoegd. In de nieuwe **Huishoudelijk Reglement Partij voor de Dieren**

gedragscode zijn de volgende vijf bestaande gedragsregels opgenomen die betrekking hebben op de integriteit en onafhankelijkheid van de Kamerleden.

1. Het Kamerlid oefent zijn ambt uit in onafhankelijkheid en in het algemeen belang.
2. Het Kamerlid accepteert geen gift of gunst die bedoeld is om zijn handelen in het ambt te beïnvloeden.
3. Het Kamerlid voldoet aan de registratieverplichtingen die het ambt hem oplegt.
4. Het Kamerlid gebruikt in het ambt verkregen informatie niet voor persoonlijke belangen en waarborgt, indien van toepassing, het vertrouwelijke karakter ervan.
5. Het Kamerlid handelt conform de regels van de Kamer.

De Kamer stemde naast de gedragscode ook in met een voorstel over toezicht op en handhaving van de integriteitsregels. Zo is een college ingesteld van drie personen dat onderzoek kan instellen naar aanleiding van klachten die ook burgers kunnen indienen. Een onafhankelijk integriteitsadviseur is per 1 januari 2020 aangesteld voor Tweede Kamerleden. Kamerleden kunnen haar benaderen voor advies over de uitleg en toepassing van de regels op het gebied van integriteit.

Op Europees niveau

Leden van het Europees Parlement moeten zich houden aan de gedragscode zoals opgenomen in het 'Reglement van Orde'. In deze gedragscode is onder andere informatie opgenomen over omgangsvormen, over de behandeling van vertrouwelijke informatie en over omgangsvormen zoals dat ze zich onthouden van 'onjuist gedrag' (zoals het tonen van spandoeken), 'beledigend taalgebruik' (zoals smaad of aanzetten tot discriminatie) en psychologische of seksuele intimidatie. Bij een serieuze schending van deze regels kunnen er sancties worden opgelegd.

Als een parlementariër de gedragsregels overtreedt, moet de voorzitter van het Europees Parlement hier melding van doen. Dit doet de voorzitter bij het raadgevend comité van het Europees Parlement.

Daarnaast is er een Gedragscode voor Europarlementariërs inzake financiële belangen en belangenconflicten.

Meer informatie over [het Reglement van Orde](#)

Meer informatie over [de Gedragscode voor Europarlementariërs inzake financiële belangen en belangenconflicten](#)

Ondertekenen Gedragscode Partij voor de Dieren

Alle actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren ondertekenen de Gedragscode van de Partij voor de Dieren. Met het ondertekenen van de gedragscode wordt het belang van houding en gedrag expliciet onder de aandacht gebracht.

Ondergetekende verklaart hiermee kennis te hebben genomen van de Gedragscode van de Partij voor de Dieren versie 19 juni 2021 en de regels na te leven.

Naam:

Handtekening:

Datum:

.....

.....

.....

Bijlage 2 - Regeling verenigbaarheid functies

Bijlage zoals vastgesteld op het congres van zondag 27 november 2011 te Doorn en aangepast op het congres van zondag 3 juni 2018 te Doorn en op het online congres van zaterdag 19 juni 2021.

1. Inleiding

De Partij voor de Dieren streeft naar een actieve basis. Een belangrijk uitgangspunt voor het beoordelen van het verenigen van twee of meer functies in één persoon is dat het de voorkeur verdient zoveel mogelijk leden actief bij de Partij voor de Dieren te betrekken om de taken en verantwoordelijkheden te delen. Kennis en ervaring worden zo optimaal gespreid.

In de praktijk blijkt echter dat geschikte beschikbare kandidaten voor het invullen van bestuurlijke, politieke en andere functies vaak schaars zijn. Dit is een belangrijke factor die de cumulatie van functies in de hand werkt. De cumulatie van functies is door de betrokkenen vaak niet gezocht. Er wordt een beroep op hen gedaan, omdat er geen andere geschikte kandidaten beschikbaar waren.

In een aantal gevallen is het duidelijk dat twee functies niet bij dezelfde persoon thuis horen. In andere gevallen is het combineren van functies functioneel juist gewenst. Het is van belang om ongewenste functiecombinaties te voorkomen, maar tegelijkertijd moet worden voorkomen dat de indruk ontstaat dat het combineren van twee of meer functies in één persoon altijd een probleem zou zijn. Duidelijke richtlijnen zijn daarom nuttig en nodig.

2. Indeling in categorieën

In deze regeling delen we mogelijke functiecombinaties in volgens vijf categorieën:

1. Wettelijk verboden combinaties (W)
2. Niet toegestane combinaties (N)
3. Mogelijke combinaties (M)
4. Gewenste combinaties (G)
5. Niet van toepassing (-)

2.1 Wettelijk verboden

Een aantal combinaties van functies zijn bij wet verboden, en een aantal functies zijn onverenigbaar volgens de statuten of reglementen van de partij. Deze functiecombinaties zijn niet toegestaan. Hierop zijn geen uitzonderingen mogelijk.

Wettelijke regels bepalen dat de volgende combinaties niet zijn toegestaan:

- Een lid van de Staten-Generaal kan slechts lid zijn van één van beide kamers (Art. 57 Grondwet);
- Een lid van het Waterschap mag niet ook lid zijn van de Provinciale Staten (Art. 31 Waterschapswet).

Onze statuten en reglementen bepalen dat:

- Het lidmaatschap van het partijbestuur is niet te verenigen met het lidmaatschap van een afdelingsbestuur, of van de commissie van beroep (Art. 7, statuten);
- Leden van het partijbestuur kunnen geen lid zijn van het college van advies (Art. 12, statuten);
- Het lidmaatschap van de commissie van beroep is onverenigbaar met een betaalde functie binnen de partij (Art. 7.2, HHR).

2.2 Niet toegestaan

Er kunnen verschillende redenen zijn waarom bepaalde functiecombinaties niet toegestaan zijn.

Een eerste reden is een combinatie van twee functies die samen een zware belasting geven. Hierbij moet in ogenschouw genomen worden dat de beide functies naar behoren vervuld kunnen worden, zonder dat dit leidt tot overbelasting van betrokkene. Een voorbeeld hiervan is de combinatie van Tweede Kamerlid en Provinciale Statenlid.

Een tweede reden is een gereede kans op een botsing van belangen, als men vanuit verschillende organen met hetzelfde onderwerp bezig is, maar vanuit een andere verantwoordelijkheid. Dit zou zich bijvoorbeeld voordoen als een medewerker van het partijbureau daarnaast lid van een afdelingsbestuur zou worden.

Een derde reden is een functiecombinatie waardoor een 'hiërarchische sandwich' ontstaat, waarbij men vanuit de ene verantwoordelijkheid toezicht houdt op een bepaald orgaan of persoon maar in de andere functie ondergeschikt is aan datzelfde orgaan of diezelfde persoon. Dit doet zich bijvoorbeeld voor in de combinatie afdelingsbestuurder en fractiemedewerker van een lokale fractie.

Een combinatie van functies die is aangemerkt als niet toegestaan zal zo min mogelijk moeten voorkomen, maar uitzonderingen zijn mogelijk als daar gegronde redenen voor zijn. Een besluit om een als niet toegestaan aangemerkte functiecombinatie wel toe te staan moet worden genomen of goedgekeurd door het partijbestuur.

Coulance met bovenstaande regel kan worden betracht indien op voorhand duidelijk is dat de niet toegestane combinatie van functies slechts beperkte tijd zal bestaan, zulks ter beoordeling van het partijbestuur. Dit doet zich bijvoorbeeld voor indien de zittingstermijn van één van de te combineren functies binnen enkele maanden afloopt.

2.3 Mogelijk

Aangemerkt als mogelijk zijn combinaties van functies waarvoor de bovengenoemde bezwaren slechts in beperkte mate gelden, of waarvoor op voorhand niet kan worden vastgesteld of de betreffende bezwaren van toepassing zijn.

Een voorbeeld voor het eerste geval (beperkte mate) is de combinatie van afdelingsbestuurslid en lid van de Provinciale Staten. Aangezien het afdelingsbestuur een rol heeft in het beoordelen van het gevoerde beleid van de PS fractie, zit hier een lichte mate van verschil in verantwoordelijkheden. Echter, als de betrokkenen zich hiervan voldoende bewust zijn, is het eenvoudig om een werkelijke botsing van belangen te vermijden. En vóór deze combinatie spreekt dat een Statenlid in het afdelingsbestuur zorgt voor een goede directe afstemming tussen de provinciale politiek en de politieke acties georganiseerd door de afdeling.

Een voorbeeld van het tweede geval (op voorhand niet vast te stellen) is de combinatie van lid van de Provinciale Staten en lid van de kandidatencommissie. Een PS lid kan prima deelnemen in de kandidatencommissie voor verschillende verkiezingen, alleen niet in de kandidatencommissie voor de PS verkiezingen in de eigen provincie. En als het betreffende PS lid geen volgende termijn ambieert, is er ook dan geen botsing van belangen en kan het lid zitting nemen in de kandidatencommissie voor de PS van de eigen provincie.

Een combinatie van functies die is aangeduid als mogelijk is toegestaan als de betreffende concrete situatie geen aanleiding geeft voor het tegendeel. Wel geldt voor afwegingen in deze categorie uitdrukkelijk dat moet worden meegewogen dat het de voorkeur verdient zoveel mogelijk leden actief bij de Partij voor de Dieren te betrekken om de taken en verantwoordelijkheden te delen.

2.4 Gewenst

Gewenst zijn functiecombinaties waarin een duidelijke meerwaarde aanwezig is in het combineren van die functies in één persoon.

In het bijzonder voor het invullen van het college van advies, de commissie van beroep en de verschillende kandidatencommissies wordt uitdrukkelijk ook een beroep gedaan op leden die al actief zijn in de partij.

3. Functiecombinaties

Hier volgt in grote lijnen een overzicht van wat gewenste, mogelijke en (wettelijk) niet toegestane combinaties zijn. Het hele overzicht staat in het schema in hoofdstuk 4.

Het schema leent zich niet goed om ook de wenselijkheid van familiebanden er in op te nemen. Enkele richtlijnen voor familiebanden binnen de partij staan in paragraaf 3.9.

3.1 Combinatie van politieke en bestuurlijke functie op hetzelfde niveau

Besturen dragen een verantwoordelijkheid in kandidaatstellingsprocedures en monitoren hiervoor o.a. het functioneren van fracties tussen verkiezingen. Daarom zit er een bepaalde mate van verschil in verantwoordelijkheden tussen politiek en bestuurlijke functies op hetzelfde niveau. Aan de andere kant zijn er ook aanwijsbare voordelen aan deze combinatie van functies omdat zo de relevante politieke ervaring wordt ingebracht in het betreffende bestuur. Deze functiecombinaties zijn mogelijk.

Gezien de zwaarte van de functie van Tweede Kamerlid en Europarlementslid kan een combinatie met een partijbestuurslidmaatschap een zware belasting blijken. Om deze reden is in dit geval terughoudendheid geboden.

3.2 Combinatie van lokale politieke functie en lidmaatschap partijbestuur

Het kan nuttig zijn dat ervaring in de lokale politiek wordt ingebracht in het partijbestuur. Daarom is dit een gewenste combinatie. Echter, het is ook van belang dat het partijbestuur voldoende los staat van het politieke bedrijf, zodat het vanuit eigen verantwoordelijkheid kan werken. Het is daarom af te raden dat het partijbestuur voor een substantieel deel uit politieke functionarissen bestaat.

3.3 Combinatie van landelijke/Europese politieke functie en lidmaatschap afdelingsbestuur

Gezien de zwaarte van de functie van Tweede Kamerlid en Europarlementslid is een combinatie met een lidmaatschap van een afdelingsbestuur een zware belasting. Terughoudendheid is hier geboden.

Qua tijdsbeslag laat de functie van Eerste Kamerlid een combinatie met het lidmaatschap van een afdelingsbestuur wel toe.

3.4 Combinatie van landelijke politieke functie en lokale politieke functie

Gezien de zwaarte van de functie van Tweede Kamerlid en Europarlementslid is een combinatie met een WS, GR, PS of EK lidmaatschap niet toegestaan.

De functie van Eerste Kamerlid laat een combinatie met een WS, GR of PS lidmaatschap qua tijdsbeslag wel toe. Ook een botsing van belangen zal bij deze combinatie niet snel voorkomen.

3.5 Combinatie van meerdere lokale politieke functies

Gezien de mogelijke verstrengeling van de belangen van de verschillende bestuurlijke niveaus is terughoudendheid hier geboden. Om deze reden heeft de wetgever de combinatie van Statenlid en waterschapbestuurder verboden.

Aan de andere kant constateren we dat we soms onvoldoende beschikbare geschikte kandidaten hebben in een regio. Daarom willen we de mogelijkheid voor cumulatie van politieke functies wel open houden. De combinatie van lokale politieke functies is daarom mogelijk, uitgezonderd de combinaties die bij wet verboden zijn.

3.6 Combinatie van meerdere bestuurlijke functies

De combinatie van het lidmaatschap partijbestuur en het lidmaatschap van een afdelingsbestuur is statutair niet toegestaan.

Terughoudendheid is geboden voor de combinatie van lid partijbestuur en een bestuursfunctie van de NGPF of PINK!, omdat het partijbestuur besluit over de aanduiding van deze organisaties als haar politiek-wetenschappelijk instituut, respectievelijk haar politieke jongerenorganisatie, en daarmee indirect besluit over de subsidie van de NGPF en PINK!. Deze functiecombinaties zijn aangemerkt als niet toegestaan.

3.7 Combinatie van lidmaatschap partijbestuur en lidmaatschap van een andere politieke partij

Aangemerkt als wettelijk verboden is het lidmaatschap van het partijbestuur en het lidmaatschap van enige andere landelijke politieke partij. De statuten sluiten deze combinatie uit (hoofdstuk 3, artikel 7, lid 3).

3.8 Combinatie van lidmaatschap afdelingsbestuur en lidmaatschap van een andere politieke partij

Volgens het HHR, artikel 6.1, lid 3, is het lidmaatschap van het afdelingsbestuur onverenigbaar met het lidmaatschap van enige andere politieke partij. Deze combinatie wordt dan ook aangemerkt als wettelijk verboden.

3.9 Combinatie van een politieke functie en het lidmaatschap van een andere politieke partij

Een volksvertegenwoordiger voor de Partij voor de Dieren die tegelijkertijd lid is van een andere politieke partij, zal moeite hebben om geloofwaardig en betrouwbaar over te komen. Daarom is de combinatie van een politieke functie en het lidmaatschap van enige andere politieke partij niet toegestaan.

3.10 Medewerkers

Het is niet toegestaan dat medewerkers van het partijbureau en van de TK/EK/EP fracties lid zijn van het partijbestuur, want daarmee zouden ze op een bepaalde manier weer 'boven' hun leidinggevende komen te staan, met alle complicaties van dien.

Voor partijbureau-medewerkers geldt ook het lidmaatschap van een afdelingsbestuur als niet toegestaan, omdat ze anders gemakkelijk in een belangenconflict kunnen komen. Medewerkers van het partijbureau ressorteren onder het partijbestuur, zij voeren het beleid uit. Het is niet toegestaan dat zij als afdelingsbestuurder in een andere verhouding ten opzichte van het partijbestuur komen te staan.

Een combinatie van medewerker partijbureau met een lidmaatschap in PS, GR of WS is wel mogelijk, omdat medewerkers zo een uitstekende feeling houden met de praktijk.

Voor betaalde fractiemedewerkers geldt dat zij geen zitting mogen hebben in besturen en gekozen politieke functies op hetzelfde niveau in hetzelfde werkgebied. Deze combinaties zijn aangemerkt als mogelijk, omdat het in het schema niet valt af te leiden of er sprake is van hetzelfde niveau of werkgebied (bijvoorbeeld: een gemeenteraadslid, kan niet medewerker zijn van de eigen fractie, maar eventueel wel fractiemedewerker in een andere gemeente).

Voor alle betaalde medewerkers binnen de partij, waaronder het partijbureau en de Europese, landelijke en lokale fracties, geldt dat zij wel lid kunnen zijn van een andere politieke partij, maar zij kunnen zich niet actief inzetten voor een andere politieke partij.

3.11 Combinatie van lidmaatschap van de Partij voor de Dieren en actief lidmaatschap van een andere politieke partij.

Wanneer iemand zich inzet om een partij te vertegenwoordigen, de bekendheid van een partij te vergroten, of het gedachtegoed te verspreiden of deelneemt aan besluitvorming binnen een partij is iemand actief voor die partij. Leden van de Partij voor de Dieren kunnen wel lid zijn van een andere politieke partij, maar zij kunnen zich niet actief inzetten voor een andere politieke partij. Dit zou de geloofwaardigheid van het lid en daarmee die van de partij kunnen schaden. Combinatie van lidmaatschap van de Partij voor de Dieren en actief zijn voor een andere politieke partij of een andere fractie is niet toegestaan.

Uitzondering op deze regel is combinatie van het lidmaatschap van de Partij voor de Dieren en actief zijn voor een van onze buitenlandse zusterpartijen.

3.12 Kandidatencommissies

Kandidatencommissies voor kandidatenlijsten voor verkiezingen brengen advies uit aan het partijbestuur. Er mogen geen mensen aan de kandidatencommissie deelnemen die zelf op een verkiesbare plaats op de betreffende kandidatenlijst willen staan. Een uitzondering hierop kan worden gemaakt voor de lijsttrekker, indien de kandidatuur voor deze positie al door het partijbestuur is vastgesteld voorafgaand aan de verdere selectieprocedure.

Om ook mensen met relevante politieke ervaring in de kandidatencommissie te hebben, kan een beroep worden gedaan op politici uit andere gremia, bijvoorbeeld een Statenlid dat deelneemt aan de kandidatencommissie voor een andere provincie of voor een gemeenteraad. Ook zittende politici die geen herverkiezing ambiëren kunnen plaatsnemen in de kandidatencommissie.

Fractiemedewerkers mogen geen deel uitmaken van de kandidatencommissie voor de kandidaten van hun fractie voor een volgende periode, omdat ze dan hun eigen werkgever zouden kiezen.

3.13 Familie

Als familieleden merken we aan familieleden tot en met de 2^e graad en gehuwde of ongehuwde partners. Een goed uitgangspunt is terughoudend te zijn met familieleden in hetzelfde bestuur of in dezelfde fractie. Dit moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Ook moet worden voorkomen dat familieleden in een werkgever / werknemer verhouding komen te staan.

Een uitzondering op dit uitgangspunt kan zijn om twee familieleden aan te nemen als medewerkers van een fractie of het partijbureau. Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever om te beoordelen of deze combinatie wenselijk is.

Voor alle gevallen waar het om andere functies gaat, maar waar door familiebanden een botsing van belangen kan ontstaan, wordt het oordeel overgelaten aan het desbetreffende bestuur en de ledenvergadering.

4. Schema verenigbaarheid functies Partij voor de Dieren

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
W = wettelijk verboden combinatie																								
N = Niet toegestane combinaties																								
M = Mogelijke combinatie																								
G = Gewenste combinatie																								
- = n.v.t.																								
Lid Waterschap																								
Lid Gemeenteraad	M																							
Fractiemedewerker GR	M	M																						
Lid Provinciale Staten	W	M	M																					
Fractievoolger/Commissielid PS	M	M	M	-																				
Fractiemedewerker PS	M	M	M	M	M																			
Lid Tweede Kamer	N	N	N	N	N	N																		
Lid Eerste Kamer	M	M	M	M	M	M	W																	
Lid Europees Parlement	N	N	N	N	N	N	W	N																
Fractiemedewerker TK/EK/EP	M	M	M	M	M	M	N	M	N															
Lid partijbestuur	G	G	M	G	M	M	M	M	M	N														
Lid afdelingsbestuur	M	M	N	M	M	N	M	M	M	M	W													
Directeur partijbureau	M	M	N	M	M	N	N	M	N	N	N	N												
Medewerker partijbureau	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	N	-											
Lid college van advies	G	G	G	G	G	G	M	G	M	M	W	G	N	N										
Lid commissie van beroep	G	G	N	G	G	N	M	M	M	N	W	G	W	W	G									
Lid kandidatencommissie	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	G	G	G	G	G	M								
Lid bestuur NGPF	M	M	M	M	M	M	M	M	M	M	N	M	M	M	G	N	G							
Directeur NGPF	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	N	M	M	N	G	N						
Medewerker NGPF	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	N	M	G	N	G	N	-					
Lid bestuur PINK!	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	M	M	M	G	G	M	M	M				
Lid bestuur APF	M	M	M	M	M	M	M	M	M	N	G	M	M	N	M	N	M	M	M	M	M			
Medewerker APF	M	M	M	M	M	M	N	M	N	M	N	M	N	M	G	N	M	M	N	M	M	N		

Bijlage 4

Meldregeling bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand

Partij voor de Dieren

Zoals door het congres vastgesteld op 19 juni 2021

Inhoud

1. INLEIDING	3
2. BEGRIPSBEPALINGEN	4
3. INFORMATIE, ADVIES EN ONDERSTEUNING	5
4. MELDING DOEN OVER EEN VERMOEDEN VAN EEN INTEGRITEITSSCHENDING OF EEN MISSTAND	5
5. BEHANDELING VAN DE MELDING	6
6. AD-HOC EXTERNE INTEGRITEITSCOMMISSIE	7
7. INSTELLEN EN INFORMEREN OVER HET INTEGRITEITSONDERZOEK	8
8. WERKWIJZE ONDERZOEK	8
9. ONDERZOEKSRAPPORT	10
10. STANDPUNT TEN AANZIEN VAN EEN DEFINITIEF RAPPORT	11
11. BESCHERMING TEGEN BENADELING	11
12. BESCHERMING VAN DE BEKLAAGDE	12
13. VERTROUWELIJKE OMGANG MET DE MELDING	12
14. MELDING BIJ EEN EXTERNE INSTANTIE	13
15. JAARLIJKSE RAPPORTAGE	14

1. INLEIDING

Integer handelen en het voorkomen van misstanden bij de Partij voor de Dieren is van cruciaal belang voor het vertrouwen van de burger in de partij in het bijzonder en de politiek in het algemeen. Door onze positie in de maatschappij is het belangrijk, dat wij aandacht besteden aan integriteit. Het is belangrijk dat actieve partijleden en werknemers kwesties laagdrempelig en zonder veroordeling met elkaar bespreken. Ook kunnen zij vertrouwelijk terecht bij de externe vertrouwenspersoon. Deze *Meldregeling vermoeden van een integriteitsschending of misstand* (hierna: de meldregeling) regelt de formele procedure voor het omgaan met een vermoeden van een integriteitsschending of misstand. De meldregeling draagt bij aan het scheppen van condities om het melden van mogelijke integriteitsschendingen of misstanden veilig, soepel en langs heldere lijnen te laten verlopen. Het is belangrijk voor een open cultuur dat een vermoeden van een schending of misstand laagdrempelig kan worden gemeld zonder (zorgen over) nadelige gevolgen voor de melder. Een goede procedure voor het intern melden van en omgaan met schendingen en misstanden bevordert transparantie, zorgvuldigheid en integriteit.

Integriteitsbeleid Partij voor de Dieren

Deze meldregeling is onderdeel van het integriteitsbeleid van de Partij voor de Dieren. De partij werkt preventief aan het bevorderen van welzijn en integriteit binnen onze organisatie. Tegelijkertijd kunnen vermoedens van integriteitsschendingen of misstanden zich voordoen in onze partij. De partij neemt meldingen hierover zeer serieus. Binnen de organisatie wordt actief beleid gevoerd op het gebied van preventie en bestrijding van misstanden en ongewenste situaties. Om adequaat en professioneel op deze meldingen te reageren, hebben actieve partijleden en werknemers de mogelijkheid om een melding in te dienen. Deze meldregeling beoogt willekeur en/of onzorgvuldige behandeling op dit terrein binnen de organisatie te voorkomen.

Wettelijke regeling

Vanuit de wet Huis voor Klokkenluiders is elke organisatie met meer dan 50 medewerkers (hier vallen ook vrijwilligers en stagiaires onder) wettelijk verplicht te beschikken over een meldregeling voor het melden van het vermoeden van misstanden binnen de organisatie. In de meldregeling is onder andere opgenomen wanneer sprake is van een integriteitsschending of vermoeden van een misstand, hoe een melding hierover kan worden gedaan en hoe de werkgever op een vertrouwelijke manier met een melding dient om te gaan.

Toepassing van de meldregeling

De meldregeling van de Partij voor de Dieren is van toepassing op alle actieve partijleden of werknemers van de partij. In de tabel is opgenomen wie gebruik kan maken van de meldregeling. Anderen (zoals niet-actieve leden en burgers) kunnen geen gebruik maken van deze meldregeling.

In de meldregeling wordt gesproken over actieve leden en werknemers van de partij. Onder een actief lid wordt verstaan elk partijlid dat zich inzet voor en namens de Partij voor de Dieren, waaronder:

- Afdelingsbestuurders
- Fractiemedewerkers
- Partijbestuurders
- Politieke bestuurders namens de partij
- Volksvertegenwoordigers (Eerste Kamer, Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenten, waterschappen en het Europees Parlement)

- Werkgroepleden
- Werknemers op het partijbureau (al dan niet partijlid)
- Andere actieve partijleden.

De meldregeling is vastgesteld door het partijcongres op 19 juni 2021 en treedt in werking op 1 juli 2021.

2. BEGRIPSBEPALINGEN

In deze regeling wordt verstaan onder:

1. werkgever: de partij die op basis van een arbeidsovereenkomst of anderszins werk laat of heeft laten verrichtten zoals bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Wet Huis voor klokkenluiders.
2. actief lid: elke partijlid dat zich inzet voor en namens de Partij voor de Dieren, waaronder: afdelingsbestuurders, partijbestuurders, werkgroep leden, volksvertegenwoordigers (Eerste Kamer, Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenten, waterschappen en het Europees Parlement), fractiemedewerkers en andere actieve leden;
3. werknemer; werknemer van het partijbureau of fractie met een dienstverband bij respectievelijk Partij voor de Dieren of bijvoorbeeld een stichting die een fractie van Partij voor de Dieren ondersteunt als bedoeld in artikel 1, onder h, van de Wet Huis voor klokkenluiders.
4. adviseur: een persoon, bijvoorbeeld vertrouwenspersoon, die door zijn functie een geheimhoudingsplicht heeft en die door een werknemer in vertrouwen wordt geraadpleegd over een vermoeden van een misstand of integriteitsschending;
5. vertrouwenspersoon: de externe vertrouwenspersoon die is aangewezen om als vertrouwenspersoon voor de partij op te treden;
6. integriteitssecretaris: een senior medewerker van het partijbureau of externe die alle integriteitszaken van de partij coördineert en bij wie officieel een integriteitsmelding of klacht ongewenste omgangsvormen kan worden ingediend.
7. melden van een dreigende misstand of integriteitsschending: voor de toepassing van deze meldregeling is van belang dat deze van toepassing is voor het melden van het vermoeden van:
  - a) misstanden of
  - b) integriteitsschendingen, waarbij personen de waarden en normen van de organisatie schenden en zich niet houden aan de gedragscode van de partij. Het maatschappelijk belang is hierbij (nog) niet in het geding.
8. melder: het actieve partijlid, of de werknemer van het partijbureau, dat een vermoeden van een misstand of integriteitsschending heeft gemeld op grond van deze regeling;
9. melding: de melding van een vermoeden van een misstand of integriteitsschending op grond van deze regeling;
10. vermoeden van een misstand: het vermoeden dat sprake is van een misstand voor zover:
  - a) het vermoeden gebaseerd is op redelijke gronden, die voortvloeien uit de kennis die het actieve partijlid of de werknemer heeft opgedaan of voortvloeien uit de kennis die het actieve partijlid of de werknemer heeft gekregen door zijn werkzaamheden bij een ander bedrijf of een andere organisatie, en
  - b) het maatschappelijk belang in het geding is bij:
    - de schending van een wettelijk voorschrift, waaronder een (dreigend) strafbaar feit;
    - een gevaar voor de volksgezondheid;
    - een gevaar voor de veiligheid van personen;
    - een gevaar voor de aantasting van het milieu;

- een gevaar voor het goed functioneren van de openbare dienst of een onderneming als gevolg van een onbehoorlijke wijze van handelen of nalaten.
11. beklagde(n): degene(n) tegen wie de melding zich richt;
  12. de externe integriteitscommissie: een externe, onafhankelijke ad-hoc integriteitscommissie die ingesteld kan worden door de partijvoorzitter om een vermoeden van een integriteitsschending of misstand te onderzoeken. In het geval de kwestie de partijvoorzitter of een andere partijbestuurder betreft (als beklagde of getuige), neemt de integriteitssecretaris de taken van de partijvoorzitter over.

Overigens kan de integriteitssecretaris advies inwinnen bij een externe vertrouwenspersoon of raadspersoon, of andere externe adviseur.

3. INFORMATIE, ADVIES EN ONDERSTEUNING

1. Bijstand actief lid of werknemer van de partij

Als actief lid of werknemer van de partij kan je voor informatie, advies en ondersteuning bij het melden van een vermoeden van een integriteitsschending of misstand een adviseur zoals een externe vertrouwenspersoon in vertrouwen raadplegen. Je kunt ook terecht bij de integriteitssecretaris of de afdeling advies van het Huis voor Klokkenluiders.

2. Bijstand partijbestuur

Het partijbestuur kan de integriteitssecretaris of vertrouwenspersoon vragen om informatie over procedures of advies bij een (eigen) melding. De integriteitssecretaris is een klankbord voor de partijvoorzitter en kan het dagelijks bestuur en partijbestuur gevraagd en ongevraagd adviseren.

4. MELDING DOEN OVER EEN VERMOEDEN VAN EEN INTEGRITEITSSCHENDING OF EEN MISSTAND

1. Meldpunt

Een actief lid of werknemer van de partij met een vermoeden van een integriteitsschending of een misstand kan zelf of via de externe vertrouwenspersoon, een melding doen bij de integriteitssecretaris. Er wordt geadviseerd om vóór het indienen van een melding eerst contact met de vertrouwenspersoon op te nemen. Een melding doe je altijd schriftelijk en omschrijf je voldoende. Het helpt om de 7 w's in acht te nemen: wie, wat, waar, wanneer, waarmee, waarom en op welke wijze. De melding is gericht aan de integriteitssecretaris. De secretaris informeert vervolgens de partijvoorzitter over de melding en houdt hierbij vertrouwelijkheid in acht. Als een melder het vermoeden van een integriteitsschending of misstand eerst mondeling heeft aangekaart zorgt de melder vervolgens voor een schriftelijke omschrijving zodat de melding in behandeling kan worden genomen in overeenstemming met deze meldregeling.

Indien je de melding via de externe vertrouwenspersoon indient, kan de melder de externe vertrouwenspersoon verzoeken om de identiteit van de melder niet bekend te maken.

2. Betrokkenheid partijvoorzitter of andere partijbestuurder

Indien bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand de partijvoorzitter of een partijbestuurder betrokken is, beslist de integriteitssecretaris in overleg met de vertrouwenspersoon, een raadspersoon of extern adviseur of er een onderzoek wordt ingesteld door een ad-hoc externe integriteitscommissie. Het partijbestuur exclusief de betrokkene beslist vervolgens over een eventuele sanctionering en krijgt specifiek over de eventuele sanctionering advies van een onafhankelijk juridisch adviseur met expertise op het gebied van integriteit.

Als de melder een vermoeden heeft dat de partijvoorzitter of een partijbestuurder bij de vermoede misstand of integriteitsschending betrokken is, moet in deze regeling voor “partijvoorzitter”, “integriteitssecretaris” worden gelezen. De integriteitssecretaris zal in die hoedanigheid geen deel uitmaken van het partijbestuur.

3. Informatieplicht

De integriteitssecretaris ontvangt een melding en informeert de partijvoorzitter. De integriteitssecretaris adviseert de partijvoorzitter bij de afhandeling. Voorgaande is niet van toepassing indien de partijvoorzitter bij de melding betrokken is.

4. Vastlegging melding

De integriteitssecretaris legt de datum waarop een melding ontvangen is schriftelijk vast en bevestigt de ontvangst direct of uiterlijk binnen 3 werkdagen aan de melder.

5. BEHANDELING VAN DE MELDING

1. Standpunt

Op basis van de melding neemt de partijvoorzitter binnen 10 werkdagen een voorlopig of een definitief standpunt in ten aanzien van de melding en laat dit schriftelijk bevestigen door de integriteitssecretaris aan de melder. Het is noodzakelijk dat de partijvoorzitter een melding met de grootst mogelijke zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid behandelt. Indien de partijvoorzitter dit noodzakelijk acht, kan de partijvoorzitter een melding vertrouwelijk met het dagelijks bestuur bespreken. De partijvoorzitter kan zich ook indien nodig laten bijstaan door (een) externe deskundige(n).

2. Behandeling van de melding

In het geval er een melding wordt gedaan bij de integriteitssecretaris voert deze een ontvankelijkheidstoets uit. Ontvankelijkheid van de melding wordt bepaald aan de hand van:

- a) de definities van een vermoeden van een integriteitsschending of een misstand;
- b) eerder of lopend onderzoek naar dezelfde kwestie;
- c) de wetenschap dat er al passende maatregelen zijn genomen;
- d) de afweging of gedragingen binnen een redelijke termijn aangekaart zijn;
- e) de feiten waarover redelijke zekerheid bestaat;
- f) de afweging of de melder deze regeling heeft gevolgd; en
- g) de afweging of er sprake is van voldoende ernst van het vermoeden van een integriteitsschending of misstand.

Als besloten wordt tot ‘niet ontvankelijkheid’, wordt aan de melder advies gegeven over eventuele andere stappen.

3. Niet eens met ontvankelijkheidsoordeel

Als de melder het niet eens is met het niet-ontvankelijkheidsoordeel kan deze via de integriteitssecretaris vragen om een herbeoordeling. De integriteitssecretaris vraagt in dat geval een ad-hoc externe integriteitscommissie om een herbeoordeling van het ontvankelijkheidsoordeel.

6. AD-HOC EXTERNE INTEGRITEITSCOMMISSIE

1. Ad-hoc externe integriteitscommissie

De Partij voor de Dieren kan een beroep doen op een ad-hoc externe en onafhankelijke integriteitscommissie, indien er onderzoek wordt gedaan naar een melding. De commissie wordt na het indienen van een melding onder verantwoordelijkheid van de partijvoorzitter samengesteld. De commissie bestaat uit:

- a) Een voorzitter
- b) Twee andere leden

De partijvoorzitter benoemt de voorzitter en twee commissieleden. Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en kennis van integriteit en integriteitsonderzoek zijn vereisten om als commissielid te worden aangesteld. Zij kunnen dus niet actief verbonden zijn aan de partij. De commissieleden kunnen onbezoldigd of per vacatievergoeding worden betaald.

2. Taakstelling

De integriteitscommissie heeft tot taak het verrichten van onderzoek naar de ingediende melding en het daarover uitbrengen van een rapport van bevindingen (feiten) aan de partijvoorzitter.

3. Bevoegdheden

De ad-hoc externe integriteitscommissie is bevoegd:

- a) tot het oproepen van daarvoor in aanmerking komende derden voor het verkrijgen van informatie; iedere als zodanig opgeroepen actief lid van de partij en werknemer met een dienstverband bij de Partij voor de Dieren is verplicht aan een oproep van de integriteitscommissie gehoor te geven en desgevraagd alle informatie naar waarheid en zonder voorbehoud te delen;
- b) om relevante (vertrouwelijke) documenten op te vragen;
- c) zich door deskundigen van advies en bijstand laten dienen;
- d) ook anderszins de medewerking te verlangen van de partij die zij nodig acht voor de behandeling van de melding.

4. Werkwijze

De werkwijze van de externe en onafhankelijke integriteitscommissie conformeert zich aan deze meldregeling.

5. Onafhankelijkheid en onpartijdigheid integriteitscommissie

Indien onderzoek wordt ingesteld, wordt dit uitgevoerd door een integriteitscommissie en indien nodig door externe onderzoekers die onafhankelijk en onpartijdig zijn. Dat betekent in ieder geval dat zij op geen enkele wijze betrokken zijn bij het vermoeden van de integriteitsschending of misstand.

6. Wraking

Melder en beklagde kunnen een verzoek tot wraking indienen ten aanzien van elk commissielid van de integriteitscommissie, als dit verzoek gebaseerd is op feiten en omstandigheden die het vormen van een onpartijdig oordeel door het desbetreffende lid kan bemoeilijken. De leden van de integriteitscommissie kunnen zich verschonen. Bij een verzoek tot wraking of beroep op verschoning beslissen de leden van de integriteitscommissie, die dit verzoek of beroep niet betreft. Bij een gelijk aantal stemmen wordt het verzoek of beroep toegewezen.

7. INSTELLEN EN INFORMEREN OVER HET INTEGRITEITSONDERZOEK

1. Beslissing over het instellen van integriteitsonderzoek

De partijvoorzitter kan opvolging geven aan een voorlopig standpunt door nader onderzoek in te stellen om tot een definitief standpunt te komen. Een ad-hoc externe en onafhankelijke integriteitscommissie voert dit onderzoek uit.

2. Onderzoeksopdracht

Voorafgaand aan een integriteitsonderzoek wordt een onderzoeksopdracht opgesteld. In deze opdracht is informatie opgenomen over de aanleiding voor het onderzoek, de onderzoeksvragen, de onderzoeksmethode(n) en de onderzoeksplanning. Deze opdracht wordt opgesteld door de externe integriteitscommissie en ter bevestiging voorgelegd aan de partijvoorzitter.

3. Informatieplicht

In het geval er onderzoek wordt ingesteld, wordt door de partijvoorzitter aan de melder en het partijbestuur aangegeven dat er een onderzoek start en wanneer de resultaten worden verwacht.

8. WERKWIJZE ONDERZOEK

7. Horen van melder, beklagde en eventueel andere betrokkenen

De onderzoekers stellen de melder, de beklagde(n) en eventuele andere betrokkenen in de gelegenheid te worden gehoord.

De integriteitscommissie onderzoekt de melding door melder en beklagde(n), afzonderlijk van elkaar te horen. De hoorzittingen zijn besloten. Melder, beklagde(n) en getuigen kunnen zich bij het onderzoek laten bijstaan door de externe vertrouwenspersoon of een zelfgekozen raadspersoon. In het laatste geval zijn de kosten van die bijstand voor eigen rekening. De commissie wijst hen op de mogelijkheden tot bijstand bij de schriftelijke uitnodiging voor de hoorzitting.

De integriteitscommissie is bevoegd anderen (derden/getuigen) te horen. Alle personen die bij het integriteitsonderzoek zijn betrokken, zijn verplicht tot geheimhouding betreffende alle informatie die is besproken of aan de orde is gesteld.

8. Verslaglegging

Van iedere hoorzitting wordt door de integriteitscommissie een verslag gemaakt. De commissie bepaalt van tevoren de aard van het verslag (op hoofdlijnen, samenvattend, woordelijk). Het verslag wordt door de gesprekspartner voor akkoord of gezien ondertekend, al dan niet voorzien van kanttekeningen. Gesprekspartners kunnen schriftelijk reageren op het verslag voor zover dat betrekking heeft op de eigen inbreng. De schriftelijke reactie wordt als bijlage toegevoegd aan het verslag. Feitelijke onjuistheden worden in het verslag gecorrigeerd. Het verslag is vertrouwelijk en wordt slechts gebruikt als informatie voor het onderzoek.

Als een gesprekspartner ondertekening weigert, wordt dit en de eventuele reden hiervan in het verslag vermeld. Melder, beklaagde en getuigen/derden dienen het aan hen voorgelegde verslag van het horen binnen tien werkdagen na verzending van het verslag ondertekend teruggestuurd te hebben aan de integriteitscommissie. De commissie stelt na ontvangst van de schriftelijke reactie het verslag vast waarna het vastgestelde verslag wordt toegezonden aan de gesprekspartner(s).

De integriteitscommissie beslist wanneer in het kader van hoor- en wederhoor gedurende het onderzoek melder, beklaagde en degene die hen ondersteunt (vertrouwenspersoon of raadspersoon), kennis kunnen nemen van ondertekende verslagen of relevante passages van ondertekende verslagen, van de door de integriteitscommissie gevoerde gesprekken. De voorzitter van de integriteitscommissie is bevoegd om te bepalen op welk moment dat gebeurt tijdens het onderzoek. Melder en beklaagde kunnen vervolgens mondeling of schriftelijk reageren op de verslagen of relevante passages.

9. Beschikbaarheid actieve partijleden en betrokkenen om te horen

De integriteitscommissie kan actieve partijleden en betrokkenen horen die zij relevant acht voor het onderzoek. Degene die wordt gehoord, wordt niet in het bijzijn van de melder of beklaagde(n) gehoord. Van een gehoorde wordt verwacht dat deze meewerkt en naar eer en geweten de vragen van de commissieleden beantwoordt. In het geval dat een partijlid of betrokkene een zwaarwegend belang meent te hebben om niet aan het horen mee te werken, geeft deze dat schriftelijk aan bij de integriteitscommissie.

10. Inzicht in relevante documenten

De commissie kan binnen de partij alle documenten inzien en opvragen die zij voor het doen van het onderzoek redelijkerwijs nodig achten. Partijleden mogen de commissie alle (vertrouwelijke) documenten verstrekken waarvan zij het redelijkerwijs nodig achten dat de commissie daar kennis van nemen.

11. Gebruik onderzoeksmiddelen

De commissie mag gebruik (laten) maken van onderzoeksmiddelen, zoals opname apparatuur, binnen de grenzen van de wet en met inachtneming van proportionaliteit en subsidiariteit.

12. Externe deskundigheid

Het is noodzakelijk dat de externe integriteitscommissie een melding met de grootst mogelijke zorgvuldigheid behandelt. Dit vereist de nodige deskundigheid. De externe integriteitscommissie kan zich indien nodig laten bijstaan door (een) externe deskundige(n). Gelet op mogelijke kosten, gaat dit altijd in overleg met de partijvoorzitter.

9. ONDERZOEKSRAPPORT

1. Wederhoor concept-onderzoeksrapport

De onderzoekers stellen een concept-onderzoeksrapport op. De commissie duidt partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren in het rapport uitsluitend aan met hun functie (namen worden niet vermeld). De commissie stelt de melder en beklagde en eventuele andere betrokkenen in de gelegenheid op het feitelijke bevindingen gedeelte wederhoor te geven, tenzij hiertegen ernstige bezwaren bestaan. De commissie geeft hen tien werkdagen om te reageren op de aan hen voorgelegde bevindingen en/of citaten. De commissie laat binnen twintig werkdagen weten welke reacties niet of niet volledig kunnen worden overgenomen. De melder, beklagde(n) en andere betrokkenen zijn tot geheimhouding van het concept-rapport verplicht.

2. Concept-onderzoeksrapport

De externe integriteitscommissie stelt vervolgens een concept-onderzoeksrapport vast en deelt dat met de partijvoorzitter. Nadat de mogelijkheid is geweest om waar nodig het rapport aan te vullen of te verduidelijken naar aanleiding van de onderzoeksopdracht wordt het rapport in definitieve vorm opgeleverd aan de partijvoorzitter.

3. Afschrift definitief rapport

De partijvoorzitter stuurt de melder en beklagde(n) een afschrift van het definitieve rapport of een gedeeltelijk afschrift in het geval het onderzoek breder is dan de melding, tenzij hiertegen ernstige bezwaren bestaan.

4. Eindrapport

Het definitieve eindrapport bevat alle relevante informatie om te komen tot een oordeel over de voorgelegde integriteitsmelding. Een eindrapport bevat in elk geval:

- de onderzoeksvragen;
- een onderzoeksverantwoording;
- een weergave van de feiten en percepties rondom de kwestie;
- een overzicht van relevante wet- en regelgeving;
- een overzicht van geraadpleegde bronnen;
- de bevindingen op grond van het onderzoek;
- de overwegingen, het oordeel en het advies van de ad-hoc externe onafhankelijke integriteitscommissie.

5. Termijn

De commissie probeert het onderzoek af te ronden binnen tien weken nadat de onderzoeksopdracht is bevestigd door de partijvoorzitter. Indien duidelijk wordt dat het onderzoek niet binnen tien weken kan worden afgerond, worden de melder en eventuele beklagde(n) daar schriftelijk van op de hoogte gebracht. Daarbij wordt aangegeven binnen welke termijn het onderzoek wordt afgerond. De verlenging van de termijn is in eerste instantie met vier weken. Eventuele langere verlenging is alleen mogelijk onder vermelding van gemotiveerde argumenten van de externe integriteitscommissie aan de partijvoorzitter.

10. STANDPUNT TEN AANZIEN VAN EEN DEFINITIEF RAPPORT

1. Standpunt naar aanleiding van onderzoek

Nadat het rapport door de externe integriteitscommissie is opgeleverd neemt het partijbestuur een standpunt in naar aanleiding van het onderzoek en informeert de melder en eventuele beklaagde(n). Dit gebeurt binnen 14 werkdagen na ontvangst van het definitieve onderzoeksrapport van het onderzoek.

2. Bij ontevredenheid over wijze van onderzoek of feitelijke onjuistheden

Indien de melder of de beklaagde in reactie op het onderzoeksrapport of het standpunt van de het partijbestuur onderbouwd aangeeft dat het vermoeden van een integriteitsschending of misstand niet deugdelijk is onderzocht, of dat in het onderzoeksrapport of het standpunt van de partijvoorzitter sprake is van wezenlijke onjuistheden, wordt hierop tenminste een keer gereageerd. Zo nodig wordt een nieuw of aanvullend onderzoek ingesteld door de partijvoorzitter.

11. BESCHERMING TEGEN BENADELING

1. Bescherming van melder tegen benadeling

De melder die te goeder trouw en naar behoren een melding doet, zal vanwege het doen van de melding geen nadelige gevolgen voor zijn (rechts)positie ondervinden. Onder nadelige gevolgen wordt in ieder geval verstaan het nemen van een benadelende maatregel zoals opzegging of ontzetting van het partijlidmaatschap of ontslag. Deze bescherming sluit een eventuele sanctie ten gevolge van verkeerd eigen gedrag niet uit.

2. Bescherming van andere betrokkenen tegen benadeling

De adviseur, vertrouwenspersoon en onderzoekers ondervinden geen nadelige gevolgen voor hun (rechts)positie, vanwege het uitoefenen van in deze regeling beschreven taken. Een partijlid dat wordt gehoord door, documenten verstrekt aan of anderszins medewerking verleent aan de commissie ondervindt daarvan geen nadelige gevolgen voor zijn (rechts)positie in verband met het te goeder trouw afleggen van een verklaring. Deze bescherming sluit een eventuele sanctie ten gevolge van verkeerd eigen gedrag niet uit.

3. Rol externe vertrouwenspersoon bij voorkomen benadeling.

Om benadeling vanwege een melding (op voorhand) te voorkomen kan de melder zich wenden tot de externe vertrouwenspersoon en bespreken welke risico's op benadeling aanwezig zijn en op welke wijze die risico's kunnen worden verminderd.

4. Beoordeling risico's benadeling.

De partijvoorzitter beoordeelt eventuele risico's op benadeling en de verzochte maatregelen en neemt, na overleg met de integriteitssecretaris, gepaste maatregelen.

5. Motivatie indien toch benadelende maatregel

Indien de partijvoorzitter of het partijbestuur binnen afzienbare tijd na het doen van een melding, lopende een onderzoek naar de melding, of daarna, toch genoodzaakt is een benadelende maatregel

tegen de melder te nemen, als bedoeld in lid 1, motiveert de partijvoorzitter expliciet waarom zij deze maatregel nodig acht en dat deze maatregel geen verband houdt met het te goeder trouw en naar behoren melden van een vermoeden van een misstand.

12. BESCHERMING VAN DE BEKLAAGDE

1. Onschuldbeginsel

De partijvoorzitter gaat uit van het onschuldbeginsel, dat betekent dat een beklaagd partijlid of werknemer van het partijbureau onschuldig wordt geacht totdat door adequaat bewijs is vast komen te staan dat de beklaagde zich schuldig heeft gemaakt aan een integriteitsschending of misstand.

2. Vertrouwenspersoon voor beklaagde

Ook een beklaagd actief partijlid of werknemer van het partijbureau kan gebruik maken van de extern vertrouwenspersoon in verband met de melding.

Om in dit geval een belangenconflict bij de vertrouwenspersoon te voorkomen, kan de directeur van het partijbureau ad-hoc een extra vertrouwenspersoon inzetten. De extern vertrouwenspersoon kan immers niet zowel de klager als beklaagde tegelijkertijd bijstaan.

3. Verzoek tot onderzoek door beklaagde

Het beklaagde partijlid kan naar aanleiding van een melding zelf een verzoek doen tot onderzoek. Of dit gehonoreerd wordt, is echter aan de partijvoorzitter. Afwijzing van een verzoek wordt gemotiveerd.

4. Onzorgvuldige behandeling

Wanneer een beklaagde zich onzorgvuldig behandeld voelt, wendt deze zich tot de integriteitssecretaris. De integriteitssecretaris zal daarop de partijvoorzitter adviseren in de omgang met deze klacht.

13. VERTROUWELIJKE OMGANG MET DE MELDING

1. Zorgvuldige omgang informatie

De partij draagt er zorg voor dat de informatie over de melding zodanig wordt bewaard dat deze fysiek en digitaal alleen toegankelijk is voor diegenen die bij de behandeling van de melding betrokken zijn. De partij houdt rekening met geldende wet- en regelgeving omtrent privacy.

2. Dossier en verslaglegging

De dossiers van de ad-hoc externe integriteitscommissie worden bewaard in het vertrouwelijke archief van de partij. Zij zijn alleen toegankelijk voor de partijvoorzitter en de integriteitssecretaris. De klachtencommissie houdt de regelgeving rondom de Algemene verordening gegevensbescherming (Avg) in acht.

3. Vertrouwelijkheid door melder en beklaagde(n)

De melder en beklaagde(n) nemen zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid in acht aangaande de melding, de procedure van de melding en de zaken die voortvloeien uit de melding.

4. Vertrouwelijkheid door betrokkenen

Al diegenen die bij de indiening en behandeling van de melding betrokken zijn, maken de identiteit van de melder, diens adviseur en beklagde niet bekend, dan aan degenen voor wie het noodzakelijk is en gaan met de informatie over de melding vertrouwelijk om.

5. Bij niet openbaren identiteit melder

Indien het vermoeden van een integriteitsschending of misstand is gemeld via de externe vertrouwenspersoon en er door de melder aan de vertrouwenspersoon is verzocht om de identiteit van de melder niet bekend te maken, wordt alle correspondentie over de melding die bedoeld is voor de melder door de partijvoorzitter verstuurd aan de vertrouwenspersoon en stuurt de vertrouwenspersoon dit meteen door aan de melder.

6. Herroepen niet bekend maken identiteit.

Gedurende de behandeling van de melding kan de melder zijn verzoek om zijn identiteit niet bekend te maken, herroepen.

14. MELDING BIJ EEN EXTERNE INSTANTIE

1. Melding bij een externe instantie

Na het doen van een interne melding van een vermoeden van een integriteitsschending of een misstand, kan een melding worden gedaan bij een externe instantie indien de melder:

- a) van oordeel is dat – na het doorlopen van de in de meldregeling omschreven interne procedure – het vermoeden van een integriteitsschending of misstand geheel of ten dele ten onrechte terzijde is gelegd of (gedeeltelijk) ongegrond is verklaard door de partijvoorzitter.
- b) geen standpunt van de partijvoorzitter heeft ontvangen binnen de termijn als bedoeld in hoofdstuk 9 paragraaf 2 of 3 (tenzij deze termijn is uitgesteld door gedragingen van melder).

2. Direct melden bij een externe instantie

De melder kan direct een melding doen bij een externe instantie van een vermoeden van een integriteitsschending of misstand, indien het eerst doen van een interne melding of het melden volgens de interne procedures in redelijkheid niet van hem kan worden gevraagd. Afhankelijk van de kwestie kun je denken aan de nationale politie of het Huis voor Klokkenluiders. Dat zou aan de orde kunnen zijn indien dit uit enig wettelijk voorschrift voortvloeit of sprake is van:

- c) acuut gevaar, waarbij een zwaarwegend en spoedeisend maatschappelijk belang onmiddellijke externe melding noodzakelijk maakt;
- d) een redelijk vermoeden dat (leden van) het Partijbestuur bij de (vermoede) integriteitsschending of misstand betrokken zijn;
- e) een duidelijk aanwijsbare dreiging van verduistering of vernietiging van bewijsmateriaal door toedoen van (leden van het) Partijbestuur.

3. Externe instantie

- a) Een melding bij een externe instantie kan worden gedaan bij die externe instantie die daarvoor naar redelijk oordeel van de melder het meest in aanmerking komt.
- b) Bij externe melding houdt melder enerzijds rekening met de effectiviteit waarmee die derde kan ingrijpen op basis van bevoegdheid en anderzijds met het belang van de partij bij een

zo gering mogelijke schade als gevolg van dat ingrijpen, voor zover die schade niet noodzakelijkerwijs voortvloeit uit het optreden tegen de misstand.

- c) Melder dient bij melding aan een externe instantie een gepaste vorm van zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid in acht te nemen.
- d) Naarmate de mogelijkheid van schade voor de partij als gevolg van de melding bij een externe instantie groter wordt, dient het vermoeden van een integriteitsschending of misstand bij de melder sterker te zijn.

15. JAARLIJKSE RAPPORTAGE

1. Registratie en jaarlijkse rapportage

De integriteitssecretaris stelt jaarlijks een rapportage op over de uitvoering van deze meldregeling. De rapportage bevat in ieder geval:

- a. informatie over het aantal meldingen en een indicatie van de aard van de meldingen, de uitkomsten van de onderzoeken en de standpunten van de werkgever;
- b. algemene informatie over eventuele ervaringen met het tegengaan van benadeling van de melder;

De informatie die wordt opgenomen in de jaarlijkse rapportage wordt geanonimiseerd opgenomen en is niet herleidbaar naar personen. De integriteitssecretaris stuurt de rapportage ter bespreking aan het partijbestuur. In het algemene jaarverslag van de Partij voor de Dieren wordt informatie opgenomen over het aantal klachten en eventuele onderzoeken.

Bijlage 5

Klachtenregeling ongewenst gedrag

Partij voor de Dieren

Zoals door het congres vastgesteld op 19 juni 2021

Inhoud

1. INLEIDING	3
2. ALGEMENE BEPALINGEN	4
3. WERKWIJZE INDIENEN KLACHT BIJ DE PARTIJ VOOR DE DIEREN	5
4. EXTERNE VERTROUWENSPERSOON	7
5. AD-HOC EXTERNE KLACHTENCOMMISSIE ONGEWENST GEDRAG	8
6. WERKWIJZE KLACHTENONDERZOEK	9
7. ONDERZOEKSRAPPORT	11
8. BEKENDMAKING EINDOORDEEL EN MAATREGEL	12
9. JAARLIJKSE RAPPORTAGE	12

1. INLEIDING

De Partij voor de Dieren wil dat alle actieve leden en werknemers van de partij, zowel intern als extern, in een prettige en veilige werkomgeving werken. Als deze omgeving door ongewenst gedrag van externen of internen negatief wordt beïnvloed, is het belangrijk om dit met hen bespreekbaar te maken. Wanneer je hier niet uitkomt, zijn er verschillende mogelijkheden om dit aan te kaarten. Zo kun je in gesprek met je leidinggevende, de externe vertrouwenspersoon, de integriteitssecretaris of met de partijvoorzitter. Dit informele traject richt zich er in eerste instantie op om te bezien of er een oplossing tussen partijen mogelijk is.

Ook kun je formeel een klacht indienen bij de integriteitssecretaris. Het formeel indienen van een klacht of een melding dient als sluitstuk te worden gezien van de mogelijkheden. Deze *Klachtenregeling ongewenst gedrag* (hierna: de klachtenregeling) regelt een formele procedure voor het omgaan met een formele klacht over ongewenst gedrag. De klachtenregeling maakt helder voor een klager hoe te handelen, waar een klacht kan worden ingediend en hoe de procedure verloopt. Deze klachtenregeling dient tevens als basis voor de werkwijze van een ad-hoc externe en onafhankelijke klachtencommissie ongewenst gedrag. In deze fase is veelal sprake van (verdere) escalatie van de werkverhoudingen. Op basis van de klacht doet de klachtencommissie onderzoek naar wat er wel of niet heeft plaatsgevonden en brengt daarover een rapport van bevindingen en een advies uit en eventueel ook aanbevelingen. Op basis daarvan worden of kunnen dan maatregelen worden genomen.

Goed leiderschap vereist dat actief wordt gereageerd op een klacht die wordt ingediend volgens de procedure van de voorliggende klachtenregeling. De afhandeling van de klacht kan worden belegd bij een ad-hoc externe klachtencommissie. De partijvoorzitter is namens de partij verantwoordelijk voor de beslissing die naar aanleiding van de behandeling van de klacht moet worden genomen.

Integriteitsbeleid Partij voor de Dieren

Deze klachtenregeling is onderdeel van het integriteitsbeleid van de Partij voor de Dieren. De partij werkt preventief aan het bevorderen van welzijn en integriteit binnen onze organisatie. Tegelijkertijd kunnen kwesties rondom ongewenst gedrag zich voordoen in onze partij. De partij neemt klachten zeer serieus. Binnen de organisatie wordt actief beleid gevoerd op het gebied van preventie en bestrijding van misstanden en ongewenste situaties. Om adequaat en professioneel op deze kwesties te reageren, hebben actieve partijleden en werknemers de mogelijkheid om zowel informeel als formeel een klacht in te dienen. Deze regeling beoogt willekeur en/of onzorgvuldige behandeling op dit terrein binnen de organisatie te voorkomen.

Wettelijke regelingen

Volgens artikel 3 van de Arbeidsomstandighedenwet is een werkgever verplicht om binnen het kader van de arbeidsomstandigheden een beleid te voeren dat gericht is op het voorkomen van psychosociale arbeidsbelasting waaronder ongewenst gedrag zoals pesten, discriminatie, (seksuele) intimidatie, agressie en geweld. Het wettelijk kader met betrekking tot gewenst gedrag wordt daarnaast gevormd door de 'Algemene wet gelijke behandeling' en de 'Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen'.

De verantwoordelijkheid van de werkgever komt ook tot uitdrukking in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) waarin bepaald is dat een gedraging van een persoon werkzaam onder de verantwoordelijkheid

van een bestuursorgaan wordt aangemerkt als een gedraging van dat bestuursorgaan (artikel 9:1, lid 2). In Artikel 9.1. van de Algemene wet Bestuursrecht staat hierover:

1. *Een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan.*
2. *Een gedraging van een persoon, werkzaam onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan, wordt aangemerkt als een gedraging van dat bestuursorgaan.*

Een politieke partij is geen bestuursorgaan, volksvertegenwoordigers maken hier wel deel van uit.

Toepassing van de klachtenregeling

De klachtenregeling is van toepassing op alle actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren. Overigens kan een werknemer tevens actief lid zijn van de partij. Het betekent dat er alleen door hen en over hen een klacht kan worden ingediend. In onderstaand overzicht is opgenomen welke actieve leden en werknemers gebruik kunnen maken van de klachtenregeling. Externen (zoals niet-actieve leden) kunnen geen gebruik maken van deze klachtenregeling.

In de klachtenregeling wordt gesproken over actieve leden en werknemers van de partij. Onder een actief lid wordt verstaan elk partijlid dat zich inzet voor en namens de Partij voor de Dieren, waaronder:

- Afdelingsbestuurders
- Fractiemedewerkers
- Partijbestuurders
- Politieke bestuurders namens de partij
- Volksvertegenwoordigers (Eerste Kamer, Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenten, waterschappen en het Europees Parlement)
- Werkgroepleden
- Werknemers op het partijbureau (al dan niet partijlid)
- Andere actieve partijleden

Daarnaast is de klachtenregeling van toepassing op alle werknemers in dienst van het partijbureau.

De *Klachtenregeling ongewenst gedrag* is vastgesteld door het partijcongres op 19 juni 2021 en treedt in werking op 1 juli 2021.

2. ALGEMENE BEPALINGEN

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a) Ongewenst gedrag:
  - a. **seksuele intimidatie**: onder andere enige vorm van verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag met een seksuele connotatie dat als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van een persoon wordt aangetast, in het bijzonder wanneer een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende situatie wordt gecreëerd. Voorbeelden zijn dubbelzinnige opmerkingen, onnodig aanraken, gluren, maar ook aanranding en verkrachting.;
  - b. **agressie en geweld**: onder andere voorvallen waarbij een actief lid of werknemer van de partij psychisch of fysiek wordt lastig gevallen, bedreigd of aangevallen onder omstandigheden die rechtstreeks verband houden met het verrichten van arbeid. Bij agressie en geweld gaat het om gedragingen van verbaal geweld (uitschelden,

beledigen) en fysiek geweld (schoppen, slaan, met een wapen dreigen en/of overvallen worden). Het kan ook gaan om psychisch geweld: bedreigen, intimideren, onder druk zetten (bijvoorbeeld chantage), thuissituatie bedreigen, stalking en het beschadigen van eigendommen;

- c. **discriminatie**: er wordt onterecht verschil gemaakt in de behandeling van mensen vanwege bijvoorbeeld afkomst, sekse, huidskleur, seksuele voorkeur, leeftijd, religie, handicap of chronische ziekte. Het kenmerk waarop iemand onterecht anders behandeld wordt, wordt een discriminatiegrond genoemd;
  - d. **pesten**: alle vormen van intimiderend gedrag met een structureel karakter, van een of meerdere actieve leden of werknemers van de partij gericht tegen een actief lid of werknemer of een groep van een actieve leden of werknemers van de partij die zich niet kan of kunnen verdedigen tegen dit gedrag. Een belangrijk element van pesten op het werk is de herhaling van die gedraging in de tijd. Voorbeelden zijn sociaal isoleren, bespotten, dreigementen, of geruchten verspreiden.
- b) de partij: de Partij voor de Dieren
  - c) het partijbestuur: het bevoegd gezag;
  - d) de partijvoorzitter: de partijvoorzitter van de Partij voor de Dieren
  - e) de integriteitssecretaris: een senior medewerker van het partijbureau of externe die alle integriteitszaken van de partij coördineert en bij wie officieel een integriteitsmelding of klacht ongewenst gedrag kan worden ingediend.
  - f) actief lid: elke partijlid dat zich inzet voor en namens de Partij voor de Dieren, waaronder: afdelingsbestuurders, partijbestuurders, werkgroep leden, volksvertegenwoordigers (Eerste Kamer, Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenten, waterschappen en het Europees Parlement), fractiemedewerkers en andere actieve leden;
  - g) werknemer; werknemer van het partijbureau of fractie met een dienstverband bij respectievelijk Partij voor de Dieren of bijvoorbeeld een stichting die een fractie van Partij voor de Dieren ondersteunt;
  - h) vertrouwenspersoon: de in hoofdstuk 4 bedoelde externe vertrouwenspersoon;
  - i) klager: het actieve partijlid of een werknemer met een klacht over ongewenst gedrag en deze indient of heeft ingediend bij de integriteitssecretaris;
  - j) klacht: een schriftelijke klacht per brief of e-mail over ongewenst gedrag ingediend bij de integriteitssecretaris, eventueel met hulp van de externe vertrouwenspersoon;
  - k) beklagde(n): de persoon / personen tegen wie de klacht is gericht.
  - l) klachtencommissie: een externe, onafhankelijke ad-hoc klachtencommissie, zoals beschreven in hoofdstuk 5, die ingesteld kan worden door de partijvoorzitter om een formele klacht te onderzoeken. In het geval de klacht over de partijvoorzitter of een andere partijbestuurder gaat, kan de integriteitssecretaris (al dan niet in overleg met een vertrouwenspersoon of raadspersoon) besluiten om onderzoek te laten uitvoeren door een ad-hoc externe en onafhankelijke klachtencommissie.

3. WERKWIJZE INDIENEN KLACHT BIJ DE PARTIJ VOOR DE DIEREN

1. Indienen klacht

Een actief lid of werknemer van de Partij voor de Dieren die slachtoffer is van ongewenst gedrag kan een formele klacht indienen bij de integriteitssecretaris. Er wordt geadviseerd om vóór het indienen van een formele klacht eerst contact met de vertrouwenspersoon op te nemen.. Een formele klacht wordt schriftelijk ingediend (desgewenst kan de vertrouwenspersoon daarbij helpen) en is gericht aan de integriteitssecretaris. De schriftelijke klacht wordt per e-mail of per post verstuurd aan de Partij voor de

Dieren. Indien de klacht per post wordt verstuurd, moet het geadresseerd zijn aan de integriteitssecretaris en als vertrouwelijk worden gelabeld. In de schriftelijke klacht is opgenomen:

- de naam en het adres van de klager;
- de dagtekening, alsmede ondertekening van de klacht door de klager;
- een omschrijving van het ervaren ongewenste gedrag.

Emailadres: integriteitssecretaris@partijvoordedieren.nl

Adres:

Partij voor de Dieren
t.a.v de integriteitssecretaris - Vertrouwelijk
Postbus 17622
1001 JM Amsterdam

Als niet is voldaan aan een van deze eisen, stelt de integriteitssecretaris de klager gedurende twee weken in de gelegenheid dit te herstellen. De behandeltermijn wordt dan met twee weken verlengd.

2. Omgang met de klacht

Bij de Partij voor de Dieren wordt met klachten over ongewenst gedrag omgegaan op de wijze die is beschreven zoals in deze klachtenregeling.

3. Bijstand van klager

Een klager kan zich laten bijstaan door de externe vertrouwenspersoon. Een klager kan (delen van) de procedure ook zelfstandig doen of zich door een zelfgekozen raadspersoon laten bijstaan. In het laatste geval zijn de kosten van die bijstand voor eigen rekening.

4. Anonieme klacht niet mogelijk

Verweer door een beklagde tegen een anonieme klacht is vaak niet goed mogelijk. Daarom kunnen anonieme klachten niet in behandeling worden genomen door de integriteitssecretaris. Aangeraden wordt om ook in deze gevallen af te stemmen met de vertrouwenspersoon.

5. Betrokkenheid partijvoorzitter of partijbestuurder

Indien bij de klacht de partijvoorzitter of een andere partijbestuurder betrokken is, beslist de integriteitssecretaris (eventueel in overleg met de vertrouwenspersoon, een raadspersoon of extern adviseur) of er een onderzoek wordt ingesteld door een ad-hoc externe klachtencommissie ongewenst gedrag. Het partijbestuur exclusief het betrokken partijbestuurslid beslist vervolgens over een eventuele sanctiëring en krijgt specifiek over de eventuele sanctiëring advies van een onafhankelijk juridisch adviseur met expertise op het gebied van integriteit.

Als de partijvoorzitter of een andere partijbestuurder bij een klacht betrokken is als beklagde of getuige, moet in deze regeling voor “partijvoorzitter”, “integriteitssecretaris” worden gelezen. De integriteitssecretaris zal in die hoedanigheid geen deel uitmaken van het partijbestuur.

6. Termijn indienen klacht

Een klacht is in ieder geval tijdig ingediend als de klager binnen twee jaar nadat het laatste voorval van het ongewenst gedrag heeft plaats gevonden, de klacht schriftelijk heeft ingediend bij de integriteitssecretaris.

Deze termijn geldt niet, als het een voorval betreft dat mogelijk tevens een strafbaar feit inhoudt. De partijvoorzitter heeft de bevoegdheid om te besluiten om ook klachten die niet ontvankelijk zijn door de termijn, alsnog in behandeling te nemen.

7. Geen benadeling

De klager of externe vertrouwenspersoon worden vanwege het indienen van een klacht of de begeleiding hierbij niet benadeeld in hun (rechts)positie. Onder benadeling wordt in ieder geval verstaan het nemen van een benadelende maatregel zoals opzegging of ontzetting van het partijlidmaatschap of ontslag.

4. EXTERNE VERTROUWENSPERSOON

1. Inzet vertrouwenspersoon

De Partij voor de Dieren heeft een externe vertrouwenspersoon aangesteld. De directeur van het partijbureau benoemt en ontslaat de externe vertrouwenspersoon namens de partij. De vertrouwenspersoon legt over diens activiteiten verantwoording af aan de partijvoorzitter. Indien nodig, kan de partij ad-hoc een extra vertrouwenspersoon inzetten om een belangenconflict bij de vertrouwenspersoon te voorkomen. Een vertrouwenspersoon kan immers niet zowel de klager als beklagde tegelijkertijd bijstaan.

2. Taken en bevoegdheden

De vertrouwenspersoon heeft in ieder geval de volgende taken en bevoegdheden:

- a) het opvangen, begeleiden en van advies dienen van een actief lid of werknemer van de partij;
- b) gezamenlijk met een actief lid of werknemer van de partij zoeken naar mogelijke oplossingen, zowel in de informele als formele sfeer;
- c) indien nodig, doorverwijzen naar een bemiddelaar, mediator of professionele hulpinstantie of hulpverlener;
- d) het ondersteunen en begeleiden van een actief lid of werknemer van de partij die is geconfronteerd met ongewenst gedrag, bij het indienen van een klacht bij de integriteitssecretaris en bij het horen door de klachtencommissie;
- e) gevraagd en ongevraagd advies geven aan het partijbestuur over ongewenst gedrag en integriteitszaken. Bestuursleden kunnen bij de vertrouwenspersoon terecht voor advies over het voorkomen van ongewenst gedrag en integriteitskwesaties op de werkplek;
- f) het verlenen van nazorg aan een actief lid of werknemer van de partij die is geconfronteerd met het ongewenste gedrag;
- g) het verzorgen van een jaarverslag.

3. Vertrouwelijkheid

De vertrouwenspersoon is verplicht tot geheimhouding en behandelt alle verstrekte informatie strikt vertrouwelijk en zorgvuldig. De vertrouwenspersoon is niet gehouden om antwoord te geven op vragen, als dit de privacy kan schaden van de klager of beklagde (afhankelijk van wie de vertrouwenspersoon bijstaat bij een klacht). De vertrouwenspersoon heeft richting de klager of beklagde intern recht op verschoning. Dat wil zeggen dat vertrouwelijke informatie van de klager niet gedeeld hoeft te worden met de partij. Er is ook sprake van extern verschoningsrecht, tenzij een rechter de vertrouwenspersoon oproept als getuige in een strafzaak (zie hoofdstuk 4.4.).

4. Aangifteplicht

Indien sprake is van een aangifteplicht kan de vertrouwenspersoon de vertrouwelijkheid van het gesprek niet borgen en moet aangifte worden gedaan bij een opsporingsambtenaar. De partijvoorzitter doet aangifte bij de politie.

5. AD-HOC EXTERNE KLACHTENCOMMISSIE ONGEWENST GEDRAG

1. Klachtencommissie

De Partij voor de Dieren kan een beroep doen op een ad-hoc externe en onafhankelijke klachtencommissie, indien een klacht in behandeling wordt genomen. De commissie wordt na het indienen van een klacht samengesteld. De commissie bestaat uit:

- a) Een voorzitter
- b) Twee andere leden

De partijvoorzitter benoemt de voorzitter en twee commissieleden. In het geval een partijbestuurder betrokken is, benoemt de integriteitssecretaris (eventueel met behulp van een extern adviseur) de voorzitter en commissieleden. Onafhankelijkheid, onpartijdigheid en kennis van integriteit, ongewenst gedrag en klachtbehandeling zijn vereisten om als commissielid te worden aangesteld. De commissieleden kunnen onbezoldigd of per vacatievergoeding worden betaald.

2. Taakstelling

De klachtencommissie heeft tot taak het verrichten van onderzoek naar de ingediende klacht en het daarover uitbrengen van een rapport van bevindingen en een oordeel over de gegrondheid van de klacht aan de partijvoorzitter.

3. Opschorting

Als tijdens het onderzoek naar de klacht zowel de klager als beklagde bereid blijken tot bemiddeling of mediation schort de commissie, met instemming van de klager, de behandeling van de klacht op voor de tijd zolang de bemiddeling of mediation duurt.

4. Bevoegdheden

De klachtencommissie is bevoegd:

- a) tot het oproepen van daarvoor in aanmerking komende derden voor het verkrijgen van informatie; iedere als zodanig opgeroepen actief lid van de partij en partijmedewerker met een

dienstverband bij de Partij voor de Dieren is verplicht aan een oproep van de klachtencommissie gehoor te geven en desgevraagd alle informatie naar waarheid en zonder voorbehoud te delen;

- b) om relevante (vertrouwelijke) documenten op te vragen;
- c) zich door deskundigen van advies en bijstand laten dienen;
- d) ook anderszins de medewerking te verlangen van de partij die zij nodig acht voor de behandeling van de klacht.

5. Wraking

Klager en beklaagde kunnen een verzoek tot wraking indienen ten aanzien van elk commissielid van de klachtencommissie, als dit verzoek gebaseerd is op feiten en omstandigheden die het vormen van een onpartijdig oordeel door het desbetreffende lid kan bemoeilijken. De leden van de klachtencommissie kunnen zich verschonen. Bij een verzoek tot wraking of beroep op verschoning beslissen de leden van de klachtencommissie, die dit verzoek of beroep niet betreft. Bij een gelijk aantal stemmen wordt het verzoek of beroep toegewezen.

6. Werkwijze

De werkwijze van de ad-hoc externe en onafhankelijke klachtencommissie conformeert zich aan deze klachtenregeling.

6. WERKWIJZE KLACHTENONDERZOEK

1. Beslissing over het in behandeling nemen van de klacht

Na ontvangst van de schriftelijke klacht stuurt de integriteitssecretaris de klager binnen vijf werkdagen een schriftelijke ontvangstbevestiging. Binnen twee weken na ontvangst van de klacht stelt de secretaris vast of de klacht in behandeling wordt genomen. De secretaris verzorgt hiermee de ontvankelijkheidstoets.

De integriteitssecretaris neemt een klacht niet in behandeling als:

- a) de klacht niet voldoet aan de omschrijving van ongewenst gedrag;
- b) de klager of beklaagde niet voor de Partij voor de Dieren, of als ondersteuning van een fractie, werkt of werkzaamheden (heeft) verricht (zoals gedefinieerd in hoofdstuk 2-i);
- c) over de gedraging al eerder een klacht is ingediend die al is behandeld;
- d) de gedraging langer dan twee jaar voor de indiening van de klacht heeft plaatsgevonden, tenzij het een gedraging betreft die mogelijk tevens een strafbaar feit inhoudt;
- e) het gaat om een gedraging waartegen de klager bezwaar had kunnen maken of beroep had kunnen of nog kan instellen;
- f) over de gedraging nog een (opsporings)onderzoek of vervolging loopt van de officier van justitie, omdat mogelijk sprake is van een strafbaar feit.
- g) het gewicht van de gedraging kennelijk onvoldoende is.

Als de integriteitssecretaris van mening is dat er aanleiding is om de klacht niet in behandeling te nemen, deelt diegene dit zo spoedig mogelijk na ontvangst van de schriftelijke klacht schriftelijk en gemotiveerd aan de partijvoorzitter en adviseert hierover. De partijvoorzitter kan dit eventueel vertrouwelijk met het dagelijks bestuur bespreken. De partijvoorzitter bericht de klager uiterlijk binnen vier weken na ontvangst van de klacht over het niet in behandeling nemen daarvan.

2. In behandeling nemen van de klacht

Als een klacht in behandeling wordt genomen, wordt dit door de integriteitssecretaris zo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen vier weken, schriftelijk aan de klager meegedeeld. Ook wordt de samenstelling van de klachtencommissie medegedeeld. De klager ontvangt van de klachtencommissie een schriftelijke uitnodiging voor een hoorzitting. De voorzitter van de klachtencommissie stelt in dat geval de beklagde hiervan direct schriftelijk op de hoogte, en verstrekt een afschrift van de klacht en eventueel daarbij ingediende andere stukken aan beklagde. Ook de beklagde ontvangt een schriftelijke uitnodiging voor een hoorzitting. Zowel klager als beklagden krijgen bij aanvang van het onderzoek de klachtenregeling toegestuurd.

De partijvoorzitter informeert op dit moment het partijbestuur dat er een onderzoek gaat plaatsvinden.

3. Het horen van klager, beklagde en eventueel andere betrokkenen

De klachtencommissie onderzoekt de klacht door klager en beklagde, afzonderlijk van elkaar, te horen. De hoorzittingen zijn besloten. Klager en beklagde kunnen zich bij het onderzoek door de klachtencommissie laten bijstaan door een vertrouwenspersoon of een zelfgekozen raadspersoon. De klachtencommissie wijst hen hier op bij de schriftelijke uitnodiging voor de hoorzitting.

De klachtencommissie is bevoegd anderen (derden/getuigen) te horen, al dan niet op verzoek van klager of beklagde. Alle personen die bij het klachtenonderzoek over ongewenst gedrag zijn betrokken, zijn verplicht tot geheimhouding betreft alle informatie die is besproken of aan de orde is gesteld.

4. Hoor en wederhoor

De klachtencommissie past hoor en wederhoor toe. De klachtencommissie zorgt ervoor dat beklagde tijdig op de hoogte is van de klacht. Er worden doorgaans meer zittingen gehouden waarop betrokkenen gehoord worden. Omdat klager en beklagde in eerste instantie buiten elkaars aanwezigheid worden gehoord, kan het nodig zijn dat klager en beklagde nogmaals worden gehoord om te reageren op passages of volledige ondertekende gespreksverslagen. Aan de klachtencommissie wordt overgelaten op welke wijze het wederhoor wordt gerealiseerd.

5. Verslaglegging

Van iedere hoorzitting wordt door de klachtencommissie een verslag gemaakt. De commissie bepaalt tevoren de aard van het verslag (op hoofdlijnen, samenvattend, woordelijk). Het verslag wordt door de gesprekspartner voor akkoord of gezien ondertekend, al dan niet voorzien van kanttekeningen. Gesprekspartners kunnen schriftelijk reageren op het verslag voor zover betrekking hebbend op de eigen inbreng. De schriftelijke reactie wordt als bijlage toegevoegd aan het verslag. Feitelijke onjuistheden worden in het verslag gecorrigeerd. Het verslag is vertrouwelijk en wordt gebruikt als informatie voor het onderzoek. Klager, beklagde en getuigen/derden dienen het aan hen voorgelegde verslag van het horen binnen tien werkdagen na verzending van het verslag ondertekend teruggestuurd te hebben aan de klachtencommissie. De commissie stelt na ontvangst van de schriftelijke reactie het verslag vast waarna het vastgestelde verslag wordt toegezonden aan de gesprekspartner(s).

In het kader van hoor- en wederhoor kunnen gedurende het onderzoek klager, beklagde en degene die hen ondersteunt (vertrouwenspersoon of raadsman), kennis nemen van alle ondertekende

verslagen of relevante passages van ondertekende verslagen, van de door de klachtencommissie gevoerde gesprekken. De voorzitter van de klachtencommissie is bevoegd om te bepalen op welk moment dat gebeurt tijdens het onderzoek. Klager en beklaagde kunnen mondeling of schriftelijk reageren op de verslagen of relevante passages.

6. Externe deskundigheid

Het is noodzakelijk dat de klachtencommissie een klacht met de grootst mogelijke zorgvuldigheid behandelt. Dit vereist de nodige deskundigheid. De klachtencommissie kan zich indien nodig laten bijstaan door (een) externe deskundige(n). Gelet op mogelijke kosten, gaat dit altijd in overleg met de partijvoorzitter.

7. ONDERZOEKSRAPPORT

1. Rapport van bevindingen en advies

De klachtencommissie brengt haar rapport van bevindingen en advies aan de partijvoorzitter uit binnen tien weken na het in behandeling nemen van de klacht. Deze termijn kan met vier weken worden verlengd. Een verlenging wordt tijdig schriftelijk meegedeeld aan klager en beklaagde door de voorzitter van de klachtencommissie. Eventuele langere verlenging is alleen mogelijk onder vermelding van gemotiveerde argumenten van de klachtencommissie aan de partijvoorzitter.

De commissie duidt partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren in het rapport uitsluitend aan met hun functie (namen worden niet vermeld).

2. Klacht is gegrond of ongegrond

De klachtencommissie doet in het rapport van bevindingen en het eventuele advies uitspraak over de gegrondheid van de klacht. Een klacht is gegrond, indien aannemelijk is dat het ongewenste gedrag heeft plaatsgevonden.

3. Afschrift definitief rapport

De klachtencommissie brengt klager en beklaagde op de hoogte van het feit dat zij het rapport van bevindingen met de partijvoorzitter heeft gedeeld.

De partijvoorzitter stuurt de klager en beklaagde(n) een afschrift van het definitieve rapport of een gedeeltelijk afschrift in het geval het onderzoek breder is dan de klacht, tenzij hiertegen ernstige bezwaren bestaan. Het rapport is vertrouwelijk en wordt vertrouwelijk behandeld.

4. Dossier en verslaglegging

De dossiers van de klachtencommissie worden bewaard in het vertrouwelijke archief van de partij. Zij zijn alleen toegankelijk voor de partijvoorzitter en de integriteitssecretaris. De klachtencommissie houdt de regelgeving rondom de Algemene verordening gegevensbescherming (AvG) in acht.

8. BEKENDMAKING EINDOORDEEL EN MAATREGEL

1. Termijn afhandeling klacht

Een klacht wordt binnen tien weken na ontvangst van de schriftelijke klacht door de partijvoorzitter afgehandeld. De klachtencommissie heeft binnen tien weken haar rapport van bevindingen en haar advies en eventuele aanbevelingen aan de partijvoorzitter uitgebracht. Indien nodig, kan deze termijn met vier weken worden verlengd.

2. Afhandeling van de klacht

Wanneer de klacht gegrond is deelt de partijvoorzitter de bevindingen van het onderzoek met het partijbestuur. Het partijbestuur beslist over een eventuele sanctie. In het geval een partijbestuurder betrokken is, beslist het partijbestuur exclusief de betrokkene(n) over een eventuele sanctie.

De partijvoorzitter brengt klager en beklaagde schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de bevindingen van het onderzoek naar de klacht ongewenst gedrag en van de eventuele conclusies of consequenties die daaraan worden verbonden. De conclusies of consequenties worden ook gedeeld met de voorzitter van de klachtencommissie en, voor zover een vertrouwenspersoon betrokken is, die vertrouwenspersoon. Als het partijbestuur afwijkt van het eindoordeel van de klachtencommissie wordt in de conclusies gemotiveerd de reden voor die afwijking gemeld.

In het geval dat het partijbestuur overweegt disciplinaire of andere maatregelen tegen beklaagde te nemen, geeft het beklaagde de gelegenheid diens zienswijze op het door hem voorgenomen besluit kenbaar te maken.

9. JAARLIJKSE RAPPORTAGE

1. Registratie en jaarlijkse rapportage

De integriteitssecretaris stelt jaarlijks een rapportage op over de uitvoering van deze klachtenregeling. De rapportage bevat in ieder geval informatie over het aantal klachten, een indicatie van de aard van de klachten en de strekking van de adviezen die zijn uitgebracht. De informatie die wordt opgenomen in de jaarlijkse rapportage wordt geanonimiseerd opgenomen en is niet herleidbaar naar personen. De integriteitssecretaris stuurt de rapportage ter bespreking aan het partijbestuur. Het verslag wordt ter informatie gedeeld met de externe vertrouwenspersoon. In het algemene jaarverslag van de Partij voor de Dieren wordt informatie opgenomen over het aantal klachten en eventuele onderzoeken.